

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سبقت‌گامی

"سال ۱۳۹۳ سال اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی"

شماره: ۹۳/۱۰۰۷۹۲

تاریخ: ۱۳۹۳/۰۴/۱۵

پست: دارد

شماره:
تاریخ:
پست:

جهت اطلاع مدیران عامل محترم کلیه بانک‌های دولتی، غیر دولتی، شرکت دولتی پست بانک و موسسات اعتباری توسعه، کوثر مرکزی و عسکریه ارسال می‌گردد.

با سلام؛

احتراماً، همان‌گونه که استحضار دارند مقوله ریسک از جمله مهمترین عناصری است که در تار و پود فعالیت‌های بانکی ریشه دوانده و با روح آن عجین شده است. از این رو، تصور مبادرت به فعالیت بانکی در محیطی عاری از هر گونه مخاطره، نه تنها تصویری غیر واقعی و انتزاعی است بلکه ممکن است گاه، شجاعت و درایت لازم را برای مواجهه با این پدیده، از مدیران و کارشناسان بانکی سلب نماید. از این رو؛ مدیریت موثر، فعالانه و هوشمندانه این پدیده همیشه حاضر، از مهمترین انتظاراتی است که از مسئولین یک بانک یا موسسه اعتباری می‌رود و دانش مدیریت ریسک‌های بانکی - با تمامی ابعاد و جوانب گسترده و متعدد آن - پاسخی مناسب و مسئولانه به این احساس نیاز بوده است.

یکی از مهمترین ریسک‌هایی که طی چند دهه اخیر، در کانون توجهات ناظران بانکی و مراجع تخصصی و سیاستگذاری - چه در سطح ملی و چه در پهنه بین‌المللی - قرار گرفته و رشد و گسترش آن به طور مستمر، تحت پایش و رصد آن‌ها بوده است؛ ریسک ناشی از پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانک‌ها و موسسات اعتباری است که تبعات منفی فراوانی را برای کشورها و جامعه جهانی به دنبال آورده است. پولشویی و تامین مالی تروریسم، دو پدیده زیانبار هستند که آثار شومی را برای اقتصاد و اجتماع کشورها به ارمغان می‌آورند. تضعیف بخش خصوصی، کاهش اعتماد به بازارهای مالی، افزایش بی‌ثباتی در اقتصاد، کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی، کاهش درآمد دولت، افزایش ریسک اعتباری کشورها، تهدید سلامت نظام مالی و ... از دیدگاه کلان از یک سو و آثار و تبعات منفی این پدیده بر کارکرد، شهرت و

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

قابلیت اعتماد به یک موسسه اعتباری از منظر خرد از سوی دیگر؛ تنها گوشه ای از تبعات منفی حاصل از ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم می باشد. از این رو، به طور خلاصه می توان اظهار داشت که دو پدیده یاد شده، با گسترش فساد و فقر و ناامنی در سطح جوامع؛ به تحلیل شاخص های اقتصادی و اجتماعی دامن زده و جامعه را به محیطی نا امن برای عموم شهروندان و به خصوص فعالان اقتصادی آن بدل می نمایند. توجه به این تبعات، بالطبع مسئولیت های خطیری را متوجه مجامع بین المللی، حاکمیت ملی کشورها، دست اندرکاران نظام مالی و به خصوص صنعت بانکداری و اندیشمندان و صاحب نظران این عرصه می نماید. از این رو، مقابله با این پدیده های شوم نباید به دست اندرکاران نظام بانکی محدود شود بلکه مبارزه با آن ها، مستلزم عزمی ملی و جهانی است.

یکی از نهادهای بین المللی پیشرو در زمینه مباحث نظارت بانکی، کمیته نظارت بانکی بال (بازل) است که به عنوان بخشی از مدیریت انواع ریسک های بانکی، توجه خاصی را به مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم مبذول و در این راستا، اسناد مختلفی را نیز تدوین و به دنیای بانکداری عرضه داشته است. «راهنمای کلی افتتاح حساب و تعیین هویت مشتری»، «مدیریت یکپارچه ریسک شناسایی مشتری»، «شناسایی کافی مشتری از سوی بانک ها»، «پیشگیری از سوء استفاده عوامل جنایتکار از نظام بانکی جهت پولشویی»، «اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر»، «متدولوژی اصول اساسی»، «بانک های پوسته ای و دفاتر اجاره ای» و «شناسایی کافی و شفافیت در پیام های پرداخت پوششی مربوط به نقل و انتقالات الکترونیکی برون مرزی وجوه» مهمترین اسناد کمیته بال در این حوزه از دانش می باشند که علاقمندان می توانند با مراجعه به پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی به نشانی WWW.CBI.IR، بخش نظارت بانکی، قسمت مبارزه با پولشویی، زیرمجموعه ترجمه اسنادی در زمینه مبارزه با پولشویی؛ نسخه ای از ترجمه این اسناد را تهیه کنند.

در فوریه سال ۲۰۱۲ میلادی، گروه ویژه اقدام مالی نسخه جدید و اصلاح شده ای از مجموعه توصیه های خود را منتشر کرد که حاوی تفاوت های قابل ملاحظه ای نسبت به نسخه پیشین توصیه ها بود. به تبع آن، سند متدولوژی مربوط به توصیه ها نیز به روز شد. کمیته نظارت بانکی بال هنگام تهیه پیش نویس توصیه های جدید، نظرات مشورتی خود را به گروه ویژه اعلام نمود و با انتشار نسخه جدید توصیه ها،

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

این کمیته نیز سند پیش‌رو را با عنوان «مدیریت موثر ریسک‌های مرتبط با پولشویی و تامین مالی تروریسم» در ژانویه ۲۰۱۴ منتشر کرد تا با تشریح بخش‌هایی که از نظر کمیته، امکان ارائه اطلاعات تکمیلی در خصوص آن‌ها وجود دارد و در نتیجه، هم افزایی تخصص و تلاش‌های این کمیته و گروه ویژه، به اجرای استانداردهای گروه یاد شده در کشورها یاری رساند. این سند به طور خاص؛ بانک‌ها، گروه‌های بانکی و ناظران بانکی را مخاطب قرار داده است.

نظر به اهمیت موضوعات مطروحه در این سند، اداره مبارزه با پولشویی بانک مرکزی بر آن شد تا در کنار انجام امور جاری خود، ترجمه‌ای از این سند را تهیه و در اختیار عموم و به ویژه، همکاران نظام بانکی قرار دهد تا از این رهگذر، شناختی بهتر و جامع‌تر از توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی فراهم آید. با امید به آن که انتشار و توزیع آثاری از این قبیل، به بسط و تعمیق دانش بانکداری در نظام بانکی کشور بیانجامد، خواهشمند است دستور فرمایند این نوشتار جهت مطالعه و بهره‌برداری‌های لازم در اختیار واحدهای ذی ربط قرار گیرد. ۲۰۵۴۸۶۶/د.

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مبارزه با پولشویی

فرید کیان

۲۳۱۶

عبدالمهدی ارجمندنژاد

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

"اداره مبارزه با پولشویی"

مدیریت موثر ریسک‌های مرتبط با پولشویی و تامین مالی تروریسم

از انتشارات کمیته نظارت بانکی بال

(ژانویه ۲۰۱۴)

ترجمه: فاطمه مهجوریان قمی

گروه روابط بین‌الملل

اردیبهشت ۱۳۹۳

بسمه تعالی

پیشگفتار مترجم

امروزه، یکی از ریسک‌هایی که بانک‌ها و موسسات مالی را در معرض خطر جدی قرار داده، ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم است. تبعات منفی و گاه بسیار گسترده این دو پدیده شوم مالی به حدی است که مراجع نظارتی را - چه در عرصه ملی و چه در پهنه بین‌المللی - بر آن داشته است تا علاوه بر اینکه توجه خاصی به این دو گونه ریسک معطوف نمایند، به طور مستمر و از طرق مختلف؛ ضرورت مدیریت مناسب و موثر این ریسک‌ها را به نهادهای مالی گوشزد کنند.

واژه پولشویی به فرایندی اطلاق می‌شود که طی آن، پول حاصل از اعمال مجرمانه تطهیر می‌شود، به صورتی که در ظاهر مشروع به نظر بیاید و اثری از جرم منشاء باقی نماند. این اصطلاح به معنای امروزی آن، اولین بار توسط گروه ویژه اقدام مالی مطرح شد و سپس در سال ۲۰۰۱ و پس از وقوع حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر، مبحث مبارزه با تامین مالی تروریسم نیز در کنار آن جای گرفت. با الهام از توصیه‌های این گروه، نهادهای مختلف نیز اقدام به تهیه و انتشار رهنمودهای متعددی برای برخی از مشاغل کردند که به دلیل ماهیت فعالیت خود، در معرض سوء استفاده مجرمان قرار دارند. یکی از نهادهای مهمی که همگام با سایر مراجع فعال، اقدام به انتشار اسنادی چند در این زمینه کرده است، کمیته نظارت بانکی بال می‌باشد. در این کمیته که در سال ۱۹۷۵ میلادی و توسط روسای کل بانک‌های مرکزی کشورهای عضو گروه ۱۰ پایه گذاری شد، کارشناسان ارشد نظارت بانکی عضویت دارند. متخصصینی که از کشورهای مختلف و پیشرو در صنعت بانکداری گرد هم آمده، با استفاده از تجارب و تخصص خود، رهنمودهای مفیدی را برای حفظ سلامت و کارائی نظام های پولی در سراسر جهان پیشنهاد می‌نمایند. اجلاس های این کمیته در بانک تسویه حسابهای بین‌المللی واقع در شهر بال (بازل) سوئیس برگزار می‌شود.

یکی از مهم‌ترین و پیشروترین اسناد منتشره توسط کمیته نظارت بانکی بال، سند "پیشگیری از سوء استفاده عوامل جنایتکار از نظام بانکی جهت پولشویی" (دسامبر ۱۹۸۸) است که ترجمه آن به قلم جناب آقای ارجمندنژاد در پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.cbi.ir، بخش نظارت بانکی قابل دسترسی است. همچنین کمیته بال اسناد دیگری را نیز منتشر کرده است که به اهداف مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم کمک شایانی می‌نماید؛ از جمله: "شناسایی کافی مشتری از سوی بانک‌ها" (اکتبر ۲۰۰۱)؛ "بانک‌های پوسته‌ای و دفاتر اجاره‌ای" (ژانویه ۲۰۰۳)؛ "راهنمای کلی افتتاح حساب و تعیین هویت مشتری" (فوریه ۲۰۰۳)؛ "مدیریت یکپارچه ریسک شناسایی مشتری" (اکتبر ۲۰۰۴) - همگی با ترجمه جناب آقای ارجمندنژاد - و نیز سند "شناسایی کافی و شفافیت در پیامهای پرداخت پوششی مربوط به نقل و انتقالات الکترونیکی برون مرزی و جوه" (می ۲۰۰۹) با ترجمه آقایان زارع قاجاری و احمدی (برای دسترسی به ترجمه این اسناد، به نشانی اینترنتی فوق مراجعه شود). همانگونه که از موضوعات اسناد و تاریخ انتشار آنها برمی‌آید کمیته نظارت بانکی بال همواره تلاش نموده است تا تمام جنبه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را پوشش داده و به طور مرتب اقدام به روزآمد نمودن اسناد خود نماید.

در ۱۶ فوریه سال ۲۰۱۲ میلادی، گروه ویژه اقدام مالی نسخه جدید و اصلاح‌شده‌ای از مجموعه توصیه‌های خود را منتشر کرد که حاوی تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای نسبت به نسخه پیشین توصیه‌ها بود. به تبع آن، سند متدولوژی مربوط به توصیه‌ها نیز به‌روز شد. کمیته نظارت بانکی بال هنگام تهیه پیش‌نویس توصیه‌های جدید، نظرات مشورتی خود را به گروه ویژه اعلام نمود و با انتشار نسخه جدید توصیه‌ها، این کمیته نیز سند پیش‌رو را در ژانویه ۲۰۱۴ منتشر کرد تا با تشریح بخش‌هایی که از نظر کمیته امکان ارائه اطلاعات تکمیلی در خصوص آنها وجود دارد و با همراستا نمودن تخصص این کمیته و گروه ویژه، به اجرای استانداردهای گروه ویژه در کشورها کمک نماید. این سند به طور خاص؛ بانک‌ها، گروه‌های بانکی و ناظران بانکی را مخاطب قرار داده است.

پیشنهاد ترجمه این سند به مترجم از سوی آقای ارجمندزاد، مدیر کل محترم مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مطرح شد که ترجمه عمده اسناد کمیته نظارت بانکی بال به زبان فارسی از زحمات ایشان است. علاوه بر پیشنهاد ترجمه، پیگیری و تشویق ایشان و همچنین دو بار ویرایش دقیق متن همراه با ارائه پیشنهادات سازنده از نظر محتوایی، نگارشی و حتی نقطه گذاری - علی رغم حجم کاری بالای ایشان - سبب گردید متن ترجمه بسیار سلیس تر از نسخه اولیه تقدیمی به ایشان شود. از این رو، به تاسی از حدیث " کسی که از مخلوق خداوند تشکر و قدر دانی نکند، شکرگزار خداوند نیز نخواهد بود"، از تشویق‌ها و پیگیری‌های صمیمانه و برادرانه ایشان صمیمانه سپاسگزارم.

همچنین از همکار گرامی جناب آقای دهقان، سربازرس محترم گروه بازرسی اداره مبارزه با پولشویی، که نسخه اولیه ترجمه را سطر به سطر خوانده و موارد ابهامی را مشخص کرده و پیشنهادات ارزشمندی را ارائه نمودند نیز، قدر دانی می نمایم.

سرانجام از جناب آقای کیان، مدیر محترم اداره مبارزه با پولشویی و جناب آقای مظفری، مدیر محترم گروه روابط بین الملل این اداره که نهایت همکاری و حمایت را در خصوص ترجمه و انتشار این سند مبذول داشتند نیز، قدردانی می کنم.

امید آنکه سند پیش رو بتواند بخشی از ابهاماتی را که در توصیه های جدید گروه ویژه اقدام مالی وجود دارد، بزدايد و از این رهگذر، به ادبیات موجود مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در کشور کمی ناچیز کرده باشد.

تا چه قبول افتد و چه در نظر آید .....

فاطمه مهجوریان قمی

خرداد ماه ۱۳۹۳

مدیریت موثر ریسک‌های مرتبط با پولشویی و تامین مالی تروریسم*^۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	الف - مقدمه
۷	ب - عناصر اصلی در مدیریت موثر ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم
۸	۱. ارزیابی، شناخت، مدیریت و کاهش ریسک‌ها
۸	(الف) ارزیابی و شناخت ریسک‌ها
۹	(ب) تریبیت مناسب حاکمیت* ^۲
۹	(پ) سه خط دفاعی
۱۲	(ت) سیستم‌های کارآمد فن آوری اطلاعات* ^۳
۱۳	۲. سیاست پذیرش مشتری
۱۵	۳. شناسایی، احراز هویت* ^۴ و وضعیت* ^۵ ریسک مشتری و مالک ذینفع
۱۹	۴. پایش مستمر
۲۱	۵. مدیریت اطلاعات

*^۱ - Sound Management of Risks related to Money Laundering and Financing of Terrorism.

** در سند پیش‌رو، مترجم تعدادی پانویس که عمدتاً به مقایسه تطبیقی استانداردهای بال با قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران و یا ارائه برخی توضیحات تکمیلی می‌پردازد، اضافه نموده و برای متمایز کردن آن‌ها از پانویس‌های موجود در متن اصلی، در کنار عدد پانویس نشان ستاره * قرار داده است.

*^۲ - Governance arrangements.

منظور مجموعه اقداماتی است که مدیران ارشد بایستی در این زمینه انجام دهند.

*^۳ - اگرچه در بخش مقدمه این سند، اشاره شده که بخش "ت" در مورد "سیستم‌های کارآمد فن آوری اطلاعات" می‌باشد، لیکن در متن، این عنوان به "سیستم مناسب نظارت بر تراکنش" تغییر یافته است. مترجم.

*^۴ - در ماده ۲ "آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی" و در "دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی موسسات اعتباری"، از معادل "شناسایی اولیه" برای این منظور استفاده شده است.

*^۵ - Profile.

۲۱	(الف) نگه داری سوابق
۲۱	(ب) به روز رسانی اطلاعات
۲۲	(پ) ارائه اطلاعات به ناظران
۲۲	۶. گزارش عملیات مشکوک و مسدود کردن دارایی
۲۲	(الف) گزارش عملیات مشکوک
۲۳	(ب) مسدود کردن دارایی
۲۴	پ. مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در سطح گروه و برون مرزی
۲۴	۱. فرآیند جهانی برای مدیریت ریسک های مشتری
۲۵	۲. ارزیابی و مدیریت ریسک
۲۶	۳. سیاست ها و رویه های تلفیقی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم
۲۹	۴. تبادل اطلاعات در سطح گروه
۳۰	۵. گروه های مالی ترکیبی* ^۶
۳۰	ت - نقش ناظران
۳۵	پیوست ۱: اتکا به اقدامات سایر بانکها، مؤسسات مالی یا اشخاص ثالث برای انجام شناسایی کافی مشتری* ^۷
۴۰	پیوست ۲: کارگزاری بانکی
۴۵	پیوست ۳: فهرست توصیه های مرتبط گروه ویژه اقدام مالی
۴۶	ماخذ

*۶- در ترجمه سند "مدیریت یکپارچه ریسک مشتری" که در سایت بانک مرکزی قابل دسترسی است، این عبارت "گروه های مالی مختلط" ترجمه شده است.

*۷- در ماده ۲ "آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی"، به جای اصطلاح "شناسایی کافی" از "شناسایی کامل" استفاده شده است. لیکن از آنجا که در ترجمه سایر اسناد کمیته برای معادل این کلمه از "شناسایی کافی" استفاده شده بود، جهت حفظ وحدت رویه در ترجمه اسناد بال، مترجم نیز از این اصطلاح استفاده نمود.

مدیریت موثر ریسک‌های مرتبط با پولشویی و تامین مالی تروریسم

الف - مقدمه

۱. کمیته نظارت بانکی بال^{۸*} با آگاهی از ریسک‌هایی که بانک‌ها را در معرض فعالیت‌های مجرمانه - خواه عامدانه یا غیر عامدانه - قرار می‌دهد اقدام به تهیه این راهنما کرده است؛ تا از این رهگذر، نحوه در نظر گرفتن ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم در مدیریت ریسک کلی بانک‌ها را تشریح نماید.

۲. تلاش و تعهد این کمیته برای بهبود وضعیت اجرای خط مشی‌ها و رویه‌های موثر مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم - که برای حفظ سلامت بانک‌ها و یکپارچگی نظام مالی بین‌المللی حیاتی است - مسبقاً به سابقه بوده و در راستای همین تعهد، این کمیته پس از صدور بیانیه اولیه خود در سال ۱۹۸۸^۹، سندهای متعدد دیگری را منتشر کرده است. در سپتامبر ۲۰۱۲، کمیته بال با انتشار نسخه تجدید نظر شده "اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر" که در آن یک اصل (اصل ۲۹) به مسئله سوء استفاده از خدمات مالی اختصاص داشت، بر موضع خود پا فشاری نمود.

۳. این کمیته از به کارگیری استانداردهای منتشر شده توسط گروه ویژه اقدام مالی^{۱۰} (که از این پس به اختصار گروه ویژه نامیده خواهد شد؛ مترجم) حمایت می‌کند. در فوریه ۲۰۱۲، گروه ویژه، نسخه تجدید نظر شده "استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و سلاح‌های کشتار جمعی" را منتشر کرد. هنگام تهیه نسخه جدید استانداردها،

* ۸- Basle Committee on Banking Supervision (BCBS).

کمیته نظارت بانکی بال (The Basel Committee on Banking Supervision)، متشکل از کارشناسان ارشد نظارت بانکی است که در سال ۱۹۷۵ توسط روسای کل بانکهای مرکزی کشورهای گروه ۱۰، پایه گذاری شد. این کمیته از کارشناسان ارشد مراجع نظارت بر بانکها و بانکهای مرکزی کشورهای بلژیک، کانادا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، ژاپن، لوکزامبورگ، هلند، سوئد، سوئیس، انگلستان و ایالات متحده تشکیل شده است. بطور معمول، اجلاسهای این کمیته در بانک تسویه حسابهای بین‌المللی در شهر بال مقر دبیرخانه دائمی این کمیته برگزار می‌شود.

۹- به سند کمیته نظارت بانکی بال تحت عنوان "پیشگیری از سوء استفاده عوامل جنایتکار از نظام بانکی جهت پولشویی" مورخ دسامبر ۱۹۸۸ که در نشانی اینترنتی زیر قابل دسترسی است مراجعه نمایید: www.bis.org/publ/bcbasc137.pdf / ترجمه این سند در نشانی اینترنتی

<http://www.cbi.ir/simplelist/2740.aspx> قابل دسترسی است. مترجم)

۱۰- گروه ویژه اقدام مالی یک نهاد بین‌الدولی است. وظیفه این گروه، تدوین استانداردها و بهبود سیاستها برای حفظ نظام مالی جهانی از خطر پولشویی، تامین مالی تروریسم و تامین مالی سلاح‌های کشتار جمعی است. گروه ویژه اقدام مالی، پولشویی را انجام اقداماتی بر روی عواید مجرمانه به منظور پنهان کردن منشاء غیر قانونی آن تعریف می‌کند. گروه ویژه با سایر نهادهای فعال در این حوزه همکاری تنگاتنگ دارد؛ به خصوص با اعضای وابسته و اعضای ناظر گروه. "کمیته نظارت بانکی بال" عضو ناظر گروه ویژه است.

این کمیته نیز نظرات خود را به گروه ویژه اعلام نمود^{۱۱}. در مارس ۲۰۱۳، گروه ویژه همچنین "راهنمای ارائه بدون تبعیض خدمات مالی"^{۱۲*} را منتشر کرد. مطالب مطرح شده در سند مذکور نیز در تهیه این راهنما بکار گرفته شده است. هدف کمیته از تهیه سند پیش رو آن است که با تشریح بخش‌هایی که امکان ارائه اطلاعات تکمیلی در خصوص آن وجود دارد و با همراستا نمودن تخصص این کمیته و گروه ویژه، به اجرای استانداردهای گروه ویژه در کشورها کمک کند. این راهنما، هم استانداردهای گروه ویژه و هم اصول اساسی کمیته بال را برای بانک‌هایی که به صورت برون مرزی مشغول فعالیت هستند، دربر گرفته و با چارچوب کلی نظارت بانکی همخوانی دارد. از این رو، اصول راهنمای حاضر بر آن است تا مطالبی را که ارائه می‌دهد با اهداف استانداردهای گروه ویژه همخوانی داشته و آنها را تکمیل کند و به هیچ وجه نباید اینگونه تلقی شود که این اصول، قصد تغییر استانداردهای گروه ویژه را دارد (اعم از اینکه این تغییر، به تضعیف یا تقویت استانداردها بینجامد).

۴. در برخی موارد، کمیته بال به استانداردهای گروه ویژه ارجاع داده است تا بانک‌ها را در انطباق با الزامات کشور خود، که مبتنی بر اجرای آن استانداردها است، یاری کند. لیکن از آنجا که کمیته بال بر آن نیست تا استانداردهای گروه ویژه را عیناً تکرار کند، تلاش شده است تا این ارجاعات در متن زیاد نشود.

۵. تلاش این کمیته برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم با وظیفه آن، مبنی بر "تقویت مقررات، نظارت و ارتقای رویه‌های بکار گرفته شده در بانک‌های دنیا با هدف افزایش ثبات مالی"^{۱۳}، کاملاً همخوانی دارد. مدیریت مناسب ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم، ارتباط ویژه‌ای با ثبات، صحت و سلامت کلی بانک‌ها و نظام بانکی — که هدف اولیه نظارت بانکی است — دارد، زیرا به موارد زیر کمک می‌کند:

الف - حفظ حسن شهرت بانک‌ها و نظام بانکی کشور، با جلوگیری از سوء استفاده از بانک‌ها برای تطهیر

عوااید غیر قانونی، و یا گردآوری یا انتقال وجوه برای حمایت از تروریسم؛

ب - حفظ یکپارچگی نظام مالی بین‌المللی و همچنین حمایت از اقدامات دولت‌ها در مبارزه با فساد و

تامین مالی تروریسم.

۶. در صورتیکه مدیریت موثر ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانک وجود نداشته باشد یا ضعیف باشد، بانک در معرض ریسک‌های جدی مخصوصاً ریسک‌های شهرت، عملیاتی، تطبیق و تمرکز قرار می‌گیرد. تغییراتی که در سال‌های

---

۱۱ - پیوست سه شامل متخبی از توصیه‌های مرتبط گروه ویژه است که بانکداران و ناظران باید در اجرای اقدامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم آنها را رعایت کنند. این فهرست به تنهایی جامع و کامل نیست و سایر توصیه‌های گروه و همچنین یادداشت‌های تفسیری آنها نیز ممکن است مرتبط باشند. نسخه کامل این توصیه‌ها در نشانی اینترنتی www.fatf-gafi.org/recommendations قابل دسترسی است.

*۱۲ - Financial Inclusion Guidance.

۱۳ - به منشور کمیته نظارت بانکی بال صادره ژانویه ۲۰۱۳ قابل دسترسی در نشانی اینترنتی www.bis.org/bcb/charter.pdf مراجعه کنید.

اخیر رخ داده، از جمله اقدامات اجرایی شدیدی که از سوی ناظران شروع شده و به دلیل عدم دقت کافی بانکها در اجرای خط مشیها، رویهها و کنترلهای مدیریت مناسب ریسک به آنها هزینه های مستقیم یا غیر مستقیمی تحمیل کرده، این ریسکها را دارای اهمیت بیشتری کرده است. اگر بانکها سیاستها و رویه های کارآمد و ریسک محور را در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم ایجاد کرده باشند، احتمالاً می توانند از ایجاد چنین هزینه ها و ضررهایی جلوگیری کنند.

۷. شایان توجه آن که تمام این ریسکها با هم در ارتباط هستند. بنابراین، علاوه بر جریمه ها و مجازاتهایی که ناظران در چنین مواردی برای بانک در نظر می گیرند، هر کدام از این ریسکها می تواند خود منجر به ایجاد هزینه های مالی چشمگیر برای بانک شود (بطور مثال ضرری که بانک به دلیل متوقف شدن روش تامین مالی عمده فروشی*^{۱۴} و اعطای تسهیلات، دعاوی طرح شده علیه خود، هزینه های رسیدگی، توقیف و مسدود نمودن اموال، و ضرر ناشی از عدم وصول وامها متحمل می شود). همچنین وقت مسئولین بانک و منابع عملیاتی آن، که محدود و در عین حال ارزشمند است، باید برای برطرف کردن مشکلات ناشی از آنها صرف شود.

۸. در نتیجه، این سند را باید به همراه برخی دیگر از اسناد منتشر شده توسط کمیته بال، از جمله اسناد ذکر شده در زیر، مورد مطالعه قرارداد:

الف - اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر، سپتامبر ۲۰۱۲؛^{۱۵}

ب - کارکرد حسابرسی داخلی در بانکها، ژوئن ۲۰۱۲؛^{۱۶}

پ - اصولی برای مدیریت مناسب ریسک عملیاتی، ژوئن ۲۰۱۱؛^{۱۷}

ت - اصولی برای افزایش حاکمیت شرکتی، اکتبر ۲۰۱۰؛^{۱۸}

ث - شناسایی کافی و شفافیت در پیامهای پرداخت پوششی مربوط به نقل و انتقالات الکترونیکی برون مرزی وجوه، می ۲۰۰۹؛^{۱۹}

ج - تطبیق و کارکرد آن در بانکها، آوریل ۲۰۰۵.^{۲۰}

---

۱۴ - Wholesale funding - روشی که بانکها برای تامین مالی عملیات و مدیریت ریسک خود استفاده می کنند. منابع این وجوه می تواند منابع دولتی، وجوه عمومی، سپرده های خارجی و ... باشد.

۱۵ - www.bis.org/publ/bcbs230.pdf.

۱۶ - www.bis.org/publ/bcbs223.pdf.

۱۷ - www.bis.org/publ/bcbs195.pdf.

۱۸ - www.bis.org/publ/bcbs176.pdf.

۱۹ - www.bis.org/publ/bcbs154.pdf.

۲۰ - www.bis.org/publ/bcbs113.pdf.

۹. برای نظم بخشیدن به اسناد صادره توسط کمیته در زمینه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، این سند با دو سند قبلی که به این موضوعات می پرداختند؛ یعنی "شناسایی کافی مشتری از سوی بانکها، اکتبر ۲۰۰۱" و "مدیریت یکپارچه ریسک شناسایی مشتری، اکتبر ۲۰۰۴"، ادغام و جایگزین اسناد قبلی شده است. کمیته برای به روز نمودن اسناد قبلی، در این سند تمرکز بیشتر خود را بر ریسک‌هایی که در صورت اتکای بانکها بر اقدامات اشخاص ثالث (پیوست یک) و ارائه خدمات بانکداری کارگزاری (پیوست دو) بوجود می آیند، قرار داده است. سایر حوزه‌های با ریسک بالا، مانند اشخاص دارای ریسک سیاسی، بانکداری خصوصی و ساختارهای حقوقی خاص نیز مهم و مرتبط هستند و در اسناد قبلی نیز به آنها پرداخته شده بود؛ لیکن با توجه به اینکه گروه ویژه در مورد این موضوعات اسنادی منتشر کرده، به این موضوعات در این سند بطور خاص پرداخته نشده است.^{۲۱}

۱۰. در ارتباط با گستره اجرا، این راهنما باید همراه با سایر استانداردها و اسناد تهیه شده توسط کمیته بال در نظر گرفته شود. هدف از تهیه تمامی این اسناد، ارتقای نظارت یکپارچه بر گروه های بانکی است. (در این متن گروه‌های بانکی به اختصار گروه نامیده میشود: مترجم)^{۲۲}. این موضوع مخصوصاً در مورد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم صدق می‌کند؛ زیرا اگرچه مشتریان اغلب روابط کاری متعدد یا حسابهای مختلف نزد "یک" گروه دارند، اما این فعالیت‌ها را از طریق دفاتری که در کشورهای مختلف هستند، انجام می دهند.

۱۱. این راهنما برای کلیه بانکها قابل استفاده است. برای استفاده از این راهنما در موسسات کوچک یا تخصصی ممکن است نیاز به ایجاد برخی تغییرات در الزامات باشد؛ تا بسته به اندازه آن موسسات یا مدل تجاریشان سازگاری پیدا کند. لیکن پرداختن به این جزئیات، خارج از حوصله این سند است.

۱۲. این راهنما به طور ویژه بانکها، گروه‌های بانکی (به ترتیب بخش های دوم و سوم) و ناظران بانکی (بخش چهارم) را مخاطب قرار داده است. همانگونه که در اصل ۲۹ از اصول اساسی ذکر گردیده، کمیته بر این امر واقف است که کشورها، برای اطمینان از انطباق فعالیت‌هایشان با الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، ترتیبات مختلفی را در نظر گرفته‌اند؛ از جمله آنکه وظایف نظارتی را بین ناظران بانکی و دیگر مقامات، همچون واحدهای اطلاعات مالی^{۲۳}، تقسیم کرده‌اند. از این رو، در این سند، واژه "ناظر" ممکن است به این مراجع نیز اطلاق شود. در حوزه‌های قضایی‌ای که نظارت

۲۱- به خصوص به سند گروه ویژه با عنوان "اصول راهنما در مورد اشخاص دارای ریسک سیاسی" (توصیه های ۱۲ و ۲۲) قابل دسترسی به نشانی اینترنتی www.fatf-gafi.org/fr/documents/peps-r12-r22.html مراجعه نمایید.

۲۲- برای مثال به توصیه ۱۲ سند "اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر" صادره سپتامبر ۲۰۱۲ مراجعه شود.

۲۳- در مورد واحدهای اطلاعات مالی در توصیه ۲۶ استانداردهای گروه ویژه توضیح داده شده است.

بر مبارزه با پولشویی/تامین مالی تروریسم همزمان برعهده چند مرجع قرار دارد، ناظران بانکی برای اجرای این اصول راهنما باید با دیگر مراجع همکاری کنند.

۱۳. شایان ذکر است که در این سند به استانداردهایی که طی آن کشورها ملزم شده‌اند اقدامات دیگری را در رابطه با "بخش‌های مالی" یا "بخش‌های غیر مالی تعیین شده" انجام دهند یا استانداردهایی که اختیاراتی را به مراجع ذی‌صلاح تفویض کرده و یا مسئولیت‌هایی را متوجه آن‌ها می‌کند، پرداخته نشده است.

ب- عناصر اصلی در مدیریت موثر ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم

۱۴. برای همخوانی با سند "اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر (نسخه ۲۰۱۲)"، بانک‌ها باید ملزم به داشتن خط‌مشی‌ها و رویه‌های کافی از جمله قوانین جدی برای شناسایی کافی مشتری شوند تا از این رهگذر بتوانند "استانداردهای عالی اخلاقی و حرفه‌ای در بخش بانکی را ارتقا بخشیده و مانع سوءاستفاده از بانک‌ها برای فعالیت‌های مجرمانه - بصورت عامدانه یا غیر عامدانه - شوند"^{۲۴}. این الزام بخشی از وظیفه کلی بانک برای داشتن برنامه مدیریت موثر ریسک جهت کنترل انواع ریسک‌ها از جمله ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم است. تاکید بر "سیاست‌ها و رویه‌های کافی" بدین معناست که علاوه بر ضوابط کارآمد شناسایی کافی مشتری، باید اقدامات دیگری نیز بعمل آید. این اقدامات باید متناسب، مبتنی بر ریسک و براساس ارزیابی بعمل آمده بانک از ریسک‌های پولشویی و تامین مالی تروریسم خود باشد. این سند در خصوص چنین اقداماتی رهنمودهایی ارائه می‌کند. در مواردیکه راهنمای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم خاصی وجود ندارد، علاوه بر این سند، می‌توان به سایر اصول راهنما (به بند ۸ بالا رجوع شود) مراجعه نمود.

---

۲۴ - به اصل ۲۹ در سند "اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر" - سپتامبر ۲۰۱۲ - رجوع شود.

۱. ارزیابی، شناخت، مدیریت و کاهش ریسک ها

(الف) ارزیابی و شناخت ریسک ها

۱۵. مدیریت موثر ریسک^{۲۵} نیازمند شناسایی و تحلیل ریسک‌های پولشویی و تامین مالی تروریسم موجود در بانک و همچنین تدوین و اجرای کارآمد سیاست‌ها و رویه‌هایی است که با ریسک‌های شناخته شده متناسب باشند. برای آنکه بانک بتواند یک ارزیابی جامع ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم انجام بدهد، باید در کنار سایر موارد، تمام عوامل ریسک‌های ذاتی^{۲۶*} و ریسک‌های باقی‌مانده^{۲۷*} را در سطح کشوری^{۲۸}، بخشی، بانکی و رابطه تجاری در نظر بگیرد؛ تا بتواند وضعیت ریسک و میزانی که باید آن را کاهش دهد، تعیین کند. نتایج ارزیابی انجام شده و وضعیت تهیه شده، باید در تهیه خط مشی‌ها و رویه‌های شناسایی کافی مشتری، تعیین هویت وی، پذیرش مشتری و همچنین نظارت بر روابط و عملیات تجاری او (محصولات و خدمات ارائه شده) در نظر گرفته شود. بانک باید از سازوکارهای مناسب برای مستندسازی و ارائه اطلاعات مربوط به ارزیابی ریسک به مقامات ذی صلاح - همچون ناظران - برخوردار باشد.

۱۶. بانک باید شناخت کامل و درستی از ریسک‌های پولشویی و تامین مالی تروریسم ناشی از مشتریان، محصولات، کانال‌های عرضه و خدماتی که ارائه می دهد (از جمله محصولات بانکی که در دست طراحی است یا قرار است ارائه شود) داشته باشد و همچنین حوزه‌های قضایی که خود یا مشتریانش در آن فعالیت می کنند را بشناسد. این شناخت باید بر مبنای داده‌های عملیاتی و تراکنشی و سایر اطلاعات داخلی گردآوری شده توسط بانک باشد. همچنین منابع خارجی اطلاعاتی از جمله ارزیابی‌های ریسک بعمل آمده در سطح ملی و گزارش‌های کشوری صادره از سوی سازمان‌های بین‌المللی نیز مفید می‌باشند. خط مشی‌ها و رویه‌های بانک برای پذیرش مشتری، تحقیقات لازم و نظارت مستمر بر آن باید به گونه ای ایجاد و اجرا شود که ریسک‌های ذاتی شناسایی شده را کنترل کند. هرگونه ریسک باقی مانده، باید متناسب با وضعیت ریسک بانک که از طریق فرآیند ارزیابی ریسک شناسایی شده است، مدیریت شود. این ارزیابی و شناخت در صورت نیاز باید قابل ارائه به ناظران بانکی بوده و مورد قبول آنها قرار گیرد.

۲۵ - به اصل ۱۵ از "اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر" چاپ سپتامبر ۲۰۱۲ و همچنین اصل ۶ از "اصولی برای بهبود حاکمیت شرکتی" چاپ اکتبر ۲۰۱۲ مراجعه کنید.

۲۶* - ریسک یک فعالیت، اگر کنترل یا عوامل کاهش دهنده وجود نداشته باشد (ریسک ناخالص یا ریسک قبل از کنترل).

۲۷* - ریسکی که پس از اعمال کنترل‌ها کم‌کم باقی می ماند (ریسک خالص یا ریسک پس از کنترل). منبع:

http://ishandbook.bsewall.com/risk/Assess/Risk/inherent_risk.html

۲۸ - در صورت لزوم، ارزیابی‌های ریسک مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در سطح فراملی نیز باید در نظر گرفته شود.

(ب) ترتیبات مناسب حاکمیت

۱۷. همانگونه که در اسناد قبلی صادره توسط کمیته^{۲۹} توضیح داده شده، مدیریت موثر ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم، نیازمند وجود ترتیبات مناسب حاکمیت است. الزام هیئت مدیره به تصویب سیاست‌های مربوط به شناسایی و مدیریت ریسک، و همچنین تطبیق و نظارت بر اجرای این خط مشی‌ها که در اسناد قبلی در مورد آن تاکید شده، در حوزه ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم نیز کاربرد دارد. هیئت مدیره باید شناخت درستی از ریسک‌های پولشویی و تامین مالی تروریسم داشته باشد. اطلاعاتی که در پی ارزیابی ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم بدست می‌آید، باید بلافاصله، به صورت کامل و به شیوه‌ای قابل درک و دقیق به هیئت مدیره گزارش شود تا بتواند بر اساس این اطلاعات تصمیمات صحیح بگیرد.

۱۸. هیئت مدیره باید ضمن در نظر گرفتن ساختار مدیریتی بانک، مسئولیت مشخص مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را به بخش ذیربط تفویض کند؛ تا از اجرای کارآمد سیاست‌ها و رویه‌های بانک اطمینان حاصل کند. هیئت مدیره و مدیریت ارشد باید یک مامور ارشد صاحب صلاحیت و مناسب را برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم منصوب کنند تا مسئولیت کلی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را، با اقتدار و با دارا بودن اختیارات لازم، به عهده بگیرد. گزارش‌های این مامور ارشد باید مورد توجه هیئت مدیره، مدیریت ارشد و تمام واحدهای تجاری داخلی قرار گیرد.

(پ) سه خط دفاعی

۱۹. به عنوان یک قانون کلی که در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم نیز صادق است، واحدهای تجاری بانک (مثلاً واحد صف و سایر فعالیت‌هایی که با مشتری رابطه رو در رو دارند) اولین خط دفاعی مسئول شناسایی، ارزیابی و کنترل ریسک‌ها هستند. لذا ضروری است که پرسنل این قسمت‌ها، از خط مشی‌ها و رویه‌های مصوب بانک به خوبی آگاه بوده، آنها را اجرا کنند و برای اجرای کارآمد این سیاست‌ها از امکانات کافی بهره مند باشند. خط دوم دفاعی شامل مامور ارشد مسئول مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و واحد تطبیق و همچنین منابع انسانی یا فناوری می‌باشد. خط سوم دفاعی نیز حوزه حسابرسی داخلی است.

---

۲۹ - به سند "کارکرد حسابرسی داخلی" چاپ ژوئن ۲۰۱۲، سند "اصولی برای بهبود حاکمیت شرکتی" چاپ اکتبر ۲۰۱۲ و سند "تطبیق و کارکرد آن در بانک‌ها" مورخ آوریل ۲۰۰۵ مراجعه کنید.

۲۰. بخشی از اولین خط دفاعی منوط به این است که خط مشی‌ها و رویه‌های بانک به طور واضح و به صورت کتبی تبیین شده و در اختیار تمام کارمندان ذیربط قرار بگیرد. در این سیاست‌ها و رویه‌ها، باید در مورد وظایف کارمندان، دستورالعمل‌ها و همچنین نحوه رعایت دستورالعمل‌ها و انطباق با قوانین به طور شفاف توضیح داده شود. برای شناسایی و گزارش عملیات مشکوک رویه‌های داخلی نیز باید در نظر گرفته شود.

۲۱. بانک برای اطمینان از رعایت استانداردهای اخلاقی و حرفه‌ای در سطح عالی، باید خط مشی‌ها و فرآیندهای کافی برای نظارت بر عملکرد کارکنان فعلی و بالقوه خود داشته باشد. لازم است تمامی بانک‌ها برنامه‌های مستمری برای آموزش کارمندان خود برگزار کنند به طوری که کارمندان آنها، آموزش‌های لازم را در مورد اجرای سیاست‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بگذرانند^{۳۰}. بانک باید مدت دوره و محتوای آموزشی برای کارکنان بخش‌های مختلف را براساس نیازها و وضعیت ریسک خود تعیین کند. نیازهای آموزشی براساس کارکرد کارمندان و شرح وظایف شغلی‌شان و همچنین طول دوره خدمت‌شان در بانک متفاوت خواهد بود. ساختار دوره‌های آموزشی و مطالب آن باید براساس مسئولیت و وظایف مخصوص کارمندان تنظیم شود تا هر کارمند از دانش کافی و اطلاعات لازم برای اجرای کارآمد خط مشی‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک برخوردار باشد. کارمندان جدید نیز باید در اولین فرصت پس از استخدام، در دوره‌های آموزشی ذکر شده شرکت کنند. برای اطمینان از اینکه کارمندان مسئولیت‌های خود را به یاد داشته و از آخرین تحولات در این زمینه آگاهی دارند، لازم است دوره‌های بازآموزی منظمی برای آنان در نظر گرفته شود. گستره و تناوب برگزاری این دوره‌های آموزشی باید متناسب با عوامل ریسکی که کارمندان به دلیل مسئولیت‌های خود با آن مواجه هستند و همچنین سطح و ماهیت ریسک بانک باشد.

۲۲. بخشی از خط دوم دفاعی منوط به این است که مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، مسئولیت نظارت مستمر بر اجرای تمام وظایف مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک را بر عهده داشته باشد. این امر باید شامل نمونه‌گیری و ارزیابی میزان تطبیق این عملکرد با ضوابط و مقررات موجود و نیز بررسی گزارش‌های موردی باشد؛ تا در مواقعی که گمان می‌رود مدیریت در بررسی مسئولانه رویه‌های شناسایی مشتری قصور ورزیده است، هشدارهای لازم را به مدیریت ارشد یا هیات مدیره بدهد. مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باید برای تمام مسائل مربوط به این موضوع، نقطه ارتباط با مقامات داخلی و خارجی شامل مسئولان نظارتی یا واحدهای اطلاعات مالی باشد.

۳۰- در فصل هفتم "آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی" موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۱۴۳۴/ت ۴۳۱۸۲ ک مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۴ وزیران عضو

کارگروه تصویب آئین‌نامه‌های مربوط به قانون مبارزه با پولشویی نیز به این موضوع پرداخته شده است.

۲۳. منافع تجاری بانک نباید به هیچ عنوان در تضاد با اجرای موثر مسئولیت‌های ذکر شده مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم قرار بگیرد. فارغ از اینکه اندازه بانک یا ساختار مدیریتی آن چگونه است، باید از تضاد منافع احتمالی جلوگیری کرد. بنابراین مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم برای انجام قضاوت غیرمتعصبانه و امکان ارائه مشاوره بی‌طرفانه به مدیریت، به عنوان مثال، نباید مسئولیت‌هایی در زمینه کار تجاری بانک، حفاظت از اطلاعات یا عملکرد حسابرسی داخلی به عهده داشته باشد. هرگاه تضادی بین زمینه‌های تجاری و مسئولیت‌های مامور ارشد پیش بیاید، برای حصول اطمینان از اینکه به مسائل مربوط به مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در بالاترین سطح به شکل بی‌طرفانه‌ای پرداخته می‌شود، باید رویه‌هایی پیش‌بینی و در نظر گرفته شده باشد.

۲۴. مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم ممکن است وظایف مامور ارشد ریسک یا تطبیق یا معادل آنها را نیز به عهده داشته باشد. این مامور باید دارای یک خط گزارش‌دهی مستقیم به مدیریت ارشد یا هیئت مدیره باشد. در صورتی که وظایف ذکر شده در بالا به عهده افراد جداگانه باشد، روابط و وظایف این افراد باید به شکل واضحی تعریف شده و مشخص باشند.

۲۵. مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، باید مسئولیت و وظیفه گزارش عملیات مشکوک را به عهده داشته باشد. وی برای ایفای کارآمد مسئولیت‌هایش باید منابع کافی را در اختیار داشته و نقشی محوری و پیشگیرانه در نظام مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک ایفا کند. به همین خاطر این مامور باید در مورد نظام مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک کاملاً متبحر بوده و از الزامات نظارتی و مقرراتی و ریسک‌های ناشی از فعالیت بانک آگاه باشد.

۲۶. حسابرسی داخلی، به عنوان خط سوم دفاعی، نقش مهمی در ارزیابی مستقل مدیریت ریسک و کنترل آن در بانک ایفا می‌کند. حسابرسی داخلی با انجام ارزیابی‌های دوره‌ای در مورد کارایی و تطبیق سیاست‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک، وظایفی که کمیته حسابرسی هیئت مدیره یا نهاد ناظر مشابه به عهده آن گذاشته، را ایفا می‌کند. بانک باید خط مشی‌هایی را تدوین کرده باشد تا بتواند این موارد را حسابرسی کند: (الف) کفایت سیاست‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک برای رفع ریسک‌های شناسایی شده، (ب) کارایی کارمندان بانک در اجرای آنها، (پ) موثر بودن نحوه نظارت بر تطبیق و کنترل کیفیت (از جمله تعیین معیارهایی که برای ارسال هشدارهای اتوماتیک باید در نظر گرفته شود)، (ت) کارایی آموزش‌های بانک برای پرسنل مرتبط. مدیریت ارشد باید مطمئن شود که وظیفه حسابرسی به کارمندان خبره، که دارای تخصص‌های لازم برای انجام چنین وظیفه‌ای هستند، واگذار شده است. به علاوه مدیریت باید مطمئن شود که دامنه حسابرسی و متدولوژی بکار گرفته، مناسب با نمایه ریسک بانک بوده و تناوب انجام چنین حسابرسی‌هایی براساس ریسک‌ها باشد. حسابرسان داخلی باید بصورت دوره‌ای، حسابرسی مبارزه با پولشویی و

تامین مالی تروریسم را در تمام بانک انجام دهند. به علاوه حسابرسان داخلی باید فعالانه پیگیر یافته‌ها و توصیه‌هایشان باشند^{۳۱}. به عنوان یک قانون کلی، فرآیندهای بکار گرفته شده در حسابرسی - مشروط به رعایت الزامات حسابرسی توصیه شده برای اقدامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم - باید با وظیفه کلی حسابرس داخلی انطباق داشته باشند.

۲۷. در بسیاری از کشورها، حسابرسان خارجی نقش مهمی در ارزیابی کنترل‌های داخلی و رویه‌های بانک در طی حسابرسی مالی و همچنین در تأیید اینکه این رویه‌ها و کنترل‌ها با مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و شیوه نظارتی مطابقت دارند یا خیر؛ بازی می‌کنند. در صورتی که بانک‌ها از حسابرسان خارجی برای ارزیابی کارایی رویه‌ها و خط مشی‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم خود بهره‌گیرند، باید مطمئن شوند که دامنه حسابرسی برای رسیدگی به ریسک‌های بانک کافی است و حسابرسان به کار گرفته شده از تخصص و تجربه مکفی برخوردار می‌باشند. بانک باید بر اجرای این وظایف نظارت کند.

(ت) سیستم مناسب نظارت بر تراکنش

۲۸. بانک باید از سیستم نظارتی‌ای استفاده کند که با در نظر گرفتن اندازه، فعالیت‌ها و پیچیدگی‌های بانک و همچنین ریسک‌های آن، کافی و جامع باشد. در اکثر بانک‌ها، مخصوصاً بانک‌هایی که در عرصه بین‌المللی فعالیت می‌کنند، برای اجرای نظارت کارآمد، وجود فرآیند نظارت اتوماتیک الزامی است. اگر بانکی به دلیل شرایط خاصی که دارد، معتقد است که نیازی به سیستم نظارتی مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات ندارد، باید دلایل این تصمیم خود را مستند کند تا بتواند آن را برای ناظر یا حسابرسان خارجی خود شرح داده و ثابت کند به جای آن، یک جایگزین کارآمد در اختیار دارد. وقتی نظام فن‌آوری اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرد، باید تمام حساب‌های مشتریان بانک و تراکنش‌هایی که به نفع یا به دستور یک مشتری انجام شده را پوشش دهد. به علاوه این نظام باید بتواند برای جلوگیری از پولشویی یا تامین مالی تروریسم، یک تحلیل روندی از فعالیت‌های تراکنشی مشتری و روابط و تراکنش‌های کاری غیرمعمول ارائه کند.

۲۹. به خصوص، این سیستم باید بتواند اطلاعات دقیقی در مورد مسائل کلیدی مختلف، از جمله تغییرات در نمودار تراکنشی مشتریان، در اختیار مدیریت ارشد قرار بدهد. بانک باید هنگام تشکیل پرونده مشتری در سیستم، اطلاعاتی که در راستای شناسایی دقیق و کافی توسط مشتری ارائه شده را گنجانده و آن را به‌روز نماید. سیستم فن‌آوری اطلاعات باید به

۳۱- به سند "عملکرد حسابرسی داخلی در بانکها" چاپ ژوئن ۲۰۱۲ مراجعه کنید.

بانک - و در صورت نیاز به گروه - اجازه دهد به یک مرکز اطلاعات متمرکز (که براساس مشتری، محصول، نهادهای گروه، تراکنش‌های انجام شده در یک بازه زمانی خاص سازمان یافته‌اند)، دسترسی داشته باشند. بانک‌ها باید بدون آنکه از آنها خواسته شود، مشتری‌ها را از لحاظ ریسک درجه بندی کرده و هشدارها را با توجه به اطلاعات مرتبط در دسترسشان مدیریت کنند. یک سیستم نظارتی مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات باید از معیارهای کافی در خصوص روش‌های پولشویی یا تامین مالی تروریسم و راه‌های پیشگیری از آن بر مبنای تجربه ملی و بین‌المللی برخوردار باشد. بانک ممکن است از معیارهای استاندارد تهیه شده توسط تولید کننده سیستم نظارتی مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات نیز استفاده کند. حتی در این حالت معیارهای در نظر گرفته شده باید ریسک موقعیت آن بانک را منعکس کرده و در نظر بگیرند.

۳۰. سیستم نظارتی مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات به بانک کمک می‌کند معیارهای مخصوص خود برای نظارت بیشتر، تهیه گزارش عملیات مشکوک یا برداشتن گام‌های تکمیلی برای کاهش ریسک را تعیین کند. مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باید تا جایی که به وظایف وی مربوط می‌شود به سیستم فن‌آوری اطلاعات دسترسی داشته و از آن استفاده کند (حتی اگر سایر حوزه‌های کاری نیز از آن استفاده می‌کنند). معیارهایی که در سیستم فن‌آوری اطلاعات در نظر گرفته می‌شود باید در صورت انجام تراکنش‌های غیرمعمول امکان اعلام هشدار را میسر سازد تا مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، ارزیابی بیشتری را در مورد آنها بعمل آورد. هر معیار ریسکی که استفاده می‌شود باید با در نظر گرفتن ارزیابی ریسک بانک، مکفی تلقی شود.

۳۱. حسابرسی داخلی باید سیستم فن‌آوری اطلاعات را نیز ارزیابی کند تا مطمئن شود که سیستم مورد استفاده، مناسب بوده و توسط خطوط اولیه و ثانویه دفاعی به شکل مؤثری مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲. سیاست پذیرش مشتری*^{۳۲}

۳۲. لازم است بانک در زمینه پذیرش مشتری، به ایجاد سیاست‌ها و رویه‌های روشن بپردازد و آن را رعایت کند تا بتواند مشتری‌هایی را که مطابق با ارزیابی ریسک بانک، احتمال می‌رود دارای ریسک بیشتری در زمینه پولشویی و تامین مالی تروریسم باشند، شناسایی کند^{۳۳}. بانک برای ارزیابی ریسک، باید شرایط مشتری را در نظر بگیرد، از جمله: پیشینه مشتری، شغل (بطور مثال شغل دولتی یا منصب عالی)، منبع درآمد و دارایی، موطن اصلی و کشوری که در آن اقامت دارد

۳۲- در "دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی موسسات اعتباری" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" (مواد ۳ تا ۱۱) به این موضوع پرداخته شده است.

۳۳- استانداردهای گروه ویژه شامل راهنمایی‌های سودمندی در مورد این که چگونه بانک می‌تواند به شیوه‌ای مؤثر، رویکرد مبتنی بر ریسک را اجرا کند، می‌باشد (به طور ویژه، توصیه ۱ به این موضوع پرداخته است).

(اگر با هم تفاوت دارند)، محصولات بانکی که مشتری از آن استفاده می‌نماید، ماهیت حساب‌ها و هدف وی از افتتاح آنها، حساب‌های مرتبط، فعالیت‌های تجاری و سایر شاخص‌های ریسک مرتبط با مشتری که در تعیین سطح ریسک کلی و اقدامات مناسبی که برای مدیریت این ریسک‌ها باید انجام شود، حائز اهمیت است.

۳۳. آنچه در این خط مشی‌ها و رویه‌ها در نظر گرفته می‌شود، انجام تحقیقات پایه برای تمام مشتریان است و تحقیقات بیشتر - بسته به سطح ریسک - از یک مشتری به مشتری دیگر متفاوت خواهد بود^{۳۴}. در صورتیکه ریسک پایین باشد، می‌توان اقدامات ساده‌تری را اتخاذ کرد (البته اگر قانون مجاز کرده باشد). برای مثال، در مورد فردی که انتظار می‌رود مانده حساب کمی داشته باشد و از آن برای انجام تراکنش‌های معمول و خرد استفاده کند، اعمال فقط اصلی‌ترین الزامات افتتاح حساب مناسب است. توجه به این نکته ضروری است که سیاست پذیرش مشتری نباید به قدری سختگیرانه باشد که امکان دسترسی عموم مردم به خدمات بانکی را از آنان سلب نماید. رعایت این امر به خصوص در مورد افرادی که فاقد جایگاه مالی یا اجتماعی خاصی هستند، اهمیت می‌یابد. در راهنمای "ارائه بدون تبعیض خدمات مالی" منتشر شده توسط گروه ویژه^{۳۵}، در مورد طراحی رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم به نحوی که برای افرادی که شرایط مالی یا اجتماعی خوبی ندارند محدودیت ایجاد نشود، رهنمودهای خوب و مفیدی ارائه شده است.

۳۴. بانک‌ها باید هنگامی که با ریسک بالا مواجه هستند، اقدامات بیشتری برای کاهش و همچنین مدیریت این ریسک‌ها انجام دهند. بطور مثال برای فردی که مانده حساب او مبلغ بالایی است و یا مدام حواله‌هایی به کشورهای دیگر ارسال و یا از آنها دریافت می‌کند و یا فردی که دارای ریسک سیاسی است، انجام تحقیقات بیشتر ضروری است. به خصوص برای افراد دارای ریسک سیاسی خارجی شناخت بسیار عمیق مورد نیاز است^{۳۶}. تصمیم‌گیری در مورد شروع یا ادامه رابطه کاری با مشتریانی که ریسک بالاتری دارند، نیازمند انجام اقدامات بیشتر مانند اخذ مجوز از مدیریت ارشد است. در خط مشی پذیرش مشتری بانک، باید شرایطی که بانک تحت آن از پذیرش رابطه کاری جدید امتناع می‌ورزد و یا رابطه موجود را قطع می‌کند، مشخص شده باشد.

۳۴- ماده ۵ "دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی موسسات اعتباری" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" به این موضوع اشاره نموده است.

۳۵- به راهنمای "مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و ارائه خدمات مالی بدون تبعیض" چاپ فوریه ۲۰۱۳ مراجعه کنید.

www.fatf-gafi.org/topics/financialinclusion.

۳۶- به "دستورالعمل نحوه اعمال دقت و نظارت ویژه هنگام ارائه خدمات پایه به اشخاص سیاسی خارجی در موسسات اعتباری" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" مراجعه نمایید.

۳. شناسایی، احراز هویت و تشکیل پرونده در مورد وضعیت ریسک مشتری و مالک ذینفع

۳۵. در این راهنما و براساس توصیه ۱۰ گروه ویژه اقدام مالی، مشتری عبارت است از شخصی^{۳۷} که دارای روابط کاری با بانک بوده و یا یک تراکنش مالی موردی با آن انجام می‌دهد. فرآیند شناسایی کافی مشتری، نه تنها برای مشتری بلکه برای هرکسی که از جانب وی کار می‌کند و همچنین برای مالکان ذینفع باید اعمال شود^{۳۸}. براساس استانداردهای گروه ویژه، بانک‌ها باید مشتریان خود را شناسایی نموده و هویت ایشان را احراز کنند^{۳۹}.

۳۶. بانک باید یک رویه سیستماتیک برای شناسایی و احراز هویت مشتریان و حسب مورد، هر فردی که از جانب آنها کار می‌کند، و همچنین مالکان ذینفع داشته باشد. به طور کلی، بانک تا زمانی که هویت مشتری به شکل قانع کننده‌ای، طبق توصیه شماره ۱۰ گروه ویژه، برایش مشخص و محرز نشده، نباید با وی رابطه بانکی برقرار کرده یا تراکنشی برای وی انجام دهد. براساس اصل اساسی ۲۹ بال^{۴۰} و استانداردهای گروه ویژه، این رویه باید شامل اتخاذ تدابیر معقول برای احراز هویت مالک ذینفع نیز باشد. به علاوه بانک باید اطمینان یابد هرکسی که از جانب مشتری عمل می‌کند اجازه این کار را دارد و هویت او را نیز تایید کند.

۳۷. هویت مشتریان، مالکان ذینفع و هرکسی که از جانب آنها عمل می‌کند، باید با استفاده از اسناد مرجع، اطلاعات و داده‌های مستقل و معتبر تأیید شود. اگر قرار باشد احراز هویت بر اساس اسناد انجام شود، بانک باید از این نکته آگاه باشد که بهترین اسناد برای تأیید هویت، اسنادی هستند که به دست آوردن غیرقانونی یا جعل کردن آنها بسیار مشکل باشد. هنگامی که قرار باشد احراز هویت براساس منابع دیگر به جز اسناد انجام شود، بانک باید مطمئن شود که روش‌های کسب اطلاعات (از جمله بررسی سوابق مشتری نزد سایر مؤسسات مالی و اخذ صورت‌های مالی وی^{۴۱}) و منابع اطلاعاتی مورد استفاده، مناسب بوده و مطابق با سیاست‌ها و رویه‌های بانک و ارزیابی ریسک مشتری می‌باشد. بانک می‌تواند از مشتری

۳۷ - "شخص" در این متن به افراد حقیقی و حقوقی یا ترتیبات حقوقی اطلاق می‌شود.

۳۸ - اصطلاح "مالک ذینفع" در این راهنما در همان معنایی که در تعاریف و توضیحات ارائه شده در استانداردهای گروه ویژه اشاره شده، مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای یادآوری، تعریف اصطلاح مذکور مجدداً در این پانویس تکرار می‌شود. گروه ویژه "مالک ذینفع" را فرد یا افراد حقیقی معرفی می‌کند که در نهایت صاحب یا کنترل کننده مشتری یا فرد حقیقی‌ای هستند که تراکنش به نمایندگی از طرف او انجام می‌شود. این تعریف همچنین شامل افرادی می‌شود که کنترل موثر نهایی بر فرد یا ترتیبات حقوقی دارند.

۳۹ - به یادداشت تفسیری توصیه شماره ۱ گروه ویژه مراجعه کنید. الزام شناسایی و احراز هویت باید اجرا شود؛ مگر این که کشور براساس ارزیابی ریسک بعمل آمده به این نتیجه رسیده باشد که انواع خاصی از فعالیت‌ها (و مشتریان مرتبط با آن فعالیت‌ها)، در سطحی محدود، می‌توانند از فرآیند شناسایی و احراز هویت معاف باشند؛ زیرا مطابق با یادداشت تفسیری توصیه ۱، ثابت شده ریسک پولشویی یا تامین مالی تروریسم ناچیزی ایجاد می‌کنند.

۴۰ - به معیار ضروری ۵ (ب) در اصل ۲۹ از سند «اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر»، سپتامبر ۲۰۱۲ مراجعه شود.

۴۱ - در بند "د" ماده ۲ آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی نیز به این موضوع اشاره شده است.

بخواهد یک فرم کتبی در مورد هویت، مشخصات و جزئیات مربوط به مالک ذینفع پر کند، اگرچه نباید صرفاً به این فرم اکتفا کند. مانند سایر عناصر در فرآیند شناسایی کافی مشتری، بانک باید ماهیت و سطح ریسک مشتری را، هنگام تعیین میزان تدابیر لازم برای شناسایی وی، در نظر بگیرد^{۴۲}. در هیچ شرایطی، بانک نباید رویه‌های شناسایی و احراز هویت مشتری خود را تنها به دلیل اینکه مشتری نمی‌تواند حضوراً مراجعه کند (مشتریان غیر حضوری) نادیده بگیرد. به علاوه بانک باید عواملی که ریسک را بالا می‌برند - مانند اینکه چرا مشتری تصمیم گرفته در بانکی دور از مکان زندگی یا دفتر کار خود حساب باز کند - را نیز در نظر بگیرد؛ مخصوصاً هنگامی که حساب در یک حوزه قضایی خارجی افتتاح می‌شود. به علاوه، بانک باید به ریسک‌های مرتبط با مشتریانی از حوزه‌های قضایی که دارای نارسایی‌های مهمی در نظام مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم هستند نیز توجه خاص نموده و در صورت اعلام گروه ویژه، سایر نهادهای بین‌المللی و همچنین مقامات ملی، تدابیر مخصوص "شناسایی مشتریان با دقت مضاعف" را اعمال کند.

۳۸. زمانی که امکان انجام شناسایی و احراز هویت مشتری، پیش از برقراری رابطه کاری یا قبل از انجام تراکنش موردی وجود داشته باشد، بانک باید از این اطلاعات برای شناسایی وضعیت و رفتار مشتری استفاده کند. هدف از ایجاد رابطه کاری یا تراکنش موردی بانکی، میزان دارایی یا مبلغ تراکنش‌های مشتری و طول مدت یا منظم بودن این رابطه، نمونه‌ای از اطلاعاتی هستند که معمولاً جمع‌آوری می‌شوند. در نتیجه، بانک باید برای انجام تحقیقات در مورد مشتری، خط‌مشی‌ها و رویه‌های مکفی در اختیار داشته باشد تا بتواند وضعیت ریسک مشتری، اعم از مشتریان خاص یا طبقه‌ای از مشتریان را، ارزیابی کند. در این راستا باید اطلاعات مورد نیاز را براساس سطح ریسک مرتبط با مدل کسب و کار، فعالیت‌های مشتری و همچنین محصولات یا خدمات مالی که وی تقاضای دریافت آن را از بانک دارد، تعیین کند. بانک با تهیه نمایه ریسک برای یک مشتری یا طبقه‌ای از مشتریان، می‌تواند هر رفتار حسابی را که با آنچه "طبیعی" تلقی می‌شده؛ متفاوت بوده و غیر معمول یا حتی مشکوک است، شناسایی کند. همچنین تشکیل پرونده در مورد وضعیت ریسک مشتریان به بانک کمک می‌کند تا مشخص کند آیا مشتری یا طبقه‌ای از مشتریان، ریسک بالاتری ایجاد می‌کنند و نیاز به اتخاذ تدابیر و کنترل‌های مضاعف شناسایی مشتری دارند یا خیر. این نمایه، باید شناخت بانک از موارد زیر را منعکس کند: هدف و ماهیت رابطه کاری یا تراکنش موردی، سطح مورد انتظار فعالیت مشتری^{۴۳*}، نوع تراکنش‌ها و در صورت لزوم منبع وجوه، درآمد یا ثروت

۴۲ - به سند "اشخاص دارای ریسک سیاسی، اقدامات پیشگیرانه در بخش بانکی"، که در سال ۲۰۱۰ میلادی توسط بانک جهانی منتشر شده است، مراجعه شود.

۴۳* - به "دستورالعمل نحوه تعیین سطح فعالیت مورد انتظار مشتری در موسسات اعتباری" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" مراجعه نمایید.

مشتری و مسائل مشابه. هر گونه اطلاعات مهمی که در مورد رفتار یا فعالیت مشتری به دست می‌آید، باید برای به روز کردن ارزیابی ریسک مشتری مورد استفاده قرار بگیرد.

۳۹. بانک باید اوراق شناسایی هویتی مشتری و همچنین هر اطلاعات یا مستنداتی را که در طی فرآیند شناسایی کافی وی به دست می‌آید، دریافت و نگهداری کند. این اطلاعات و مستندات می‌تواند شامل رونوشت یا سوابق اسناد رسمی (مانند گذرنامه، کارت شناسایی و گواهینامه رانندگی)، پرونده های مربوط به حساب مشتری (مانند سوابق تراکنش‌های مالی) و مکاتبات کاری مثلاً نتایج تحلیل‌های انجام شده (مانند ارزیابی ریسک) و همچنین استعلام‌های بعمل آمده برای تعیین پیشینه و هدف از روابط و فعالیت‌های مشتری باشد.

۴۰. بانک همچنین باید تمام اطلاعات قانع کننده لازم برای احراز هویت مشتری و یا هر کسی که از جانب وی عمل می‌کند و همچنین مالکان ذینفع را در اختیار داشته باشد. از بانک انتظار می‌رود مشتریانش را شناسایی کرده و هویت آنها را نیز احراز کند، لیکن ماهیت و میزان اطلاعات مورد نیاز برای احراز هویت به ارزیابی ریسک انجام شده بستگی دارد؛ از جمله نوع متقاضی (حقیقی، شرکتی، غیره)، میزان مورد انتظار فعالیت حساب و نحوه استفاده از آن. الزامات لازم برای احراز هویت افراد حقیقی معمولاً در قوانین داخلی هر کشور تعریف می‌شود، اما برای احراز هویت مشتریانی که ریسک بالاتری دارند باید فرآیند "شناسایی کافی با دقت مضاعف" انجام شود. اگر نوع رابطه پیچیده یا مانده حساب چشمگیر باشد، اتخاذ تدابیر شناسایی بیشتر توصیه می‌شود و تمام این موارد باید بر مبنای سطح ریسک کلی تعیین شوند.

۴۱. زمانی که بانکی قادر به انجام رویه‌های شناسایی کافی مشتری نباشد، نباید برای آن مشتری حسابی را افتتاح یا روابط کاری را با او شروع کرده یا برای او تراکنشی را انجام بدهد. با این وجود ممکن است شرایطی پیش بیاید که عدم ایجاد وقفه در انجام روال عادی یک فعالیت کاری ضرورت داشته باشد و احراز هویت را بتوان پس از ایجاد رابطه کاری تکمیل کرد. در چنین مواردی، بانک باید رویه‌های موثر ارزیابی ریسک را، از نظر شرایط و محدودیت‌هایی که تحت آن مشتری می‌تواند پیش از احراز هویت از رابطه بانکی استفاده کند، اتخاذ کند. پس از افتتاح یک حساب، چنانچه در طول دوره ایجاد رابطه کاری در خصوص تایید هویت صاحب آن مشکلاتی بروز نماید که نتوان آنها را برطرف نمود، لازم است بانک نسبت به بستن حساب مزبور یا قطع دسترسی به آن اقدام کند. در هر صورت، بانک باید در صورتی که تکمیل فرآیند شناسایی کافی با مشکلاتی مواجه شد، گزارش عملیات مشکوک را تهیه و ارسال کند^{۴۴}. به علاوه، هنگامی که در نتیجه بررسی‌های مربوط به شناسایی کافی مشتری، این تردید بوجود آید که ممکن است اموال یا وجوه مشتری بالقوه، عواید حاصل از جرایم منشاء یا جرایم مرتبط با پولشویی یا تامین مالی تروریسم باشد و یا حتی، زمینه چنین تردیدی پدید آید؛ بانک نباید به

۴۴ - برحسب قوانین ملی مرتبط با مدیریت تراکنش‌های مشکوک.

صورت داوطلبانه برای چنین مشتریانی حساب باز کند*^{۴۵}. در این شرایط، بانک باید گزارش عملیات مشکوک را تهیه و به مراجع ذیربط ارسال کرده و اطمینان حاصل کند که مشتری - حتی به شکل غیرمستقیم - از تهیه و ارسال چنین گزارشی در گذشته، حال یا آینده مطلع نمی شود.

۴۲. بانک باید از رویه‌ها و ظرفیت‌های مهمی برخوردار باشد که کارکنان شاغل در بخش صف و بخش‌هایی که ارتباط رو در رو با مشتری دارند را قادر سازد نهادها یا افراد تعیین شده (مثلاً تروریست‌ها یا سازمان‌های تروریستی) طبق قوانین کشور خود و قطعنامه‌های مرتبط شورای امنیت سازمان ملل متحد را شناسایی کنند.

۴۳. اگرچه واریز وجه - به عنوان سپرده اولیه برای افتتاح حساب - از حساب دیگر مشتری در بانک دیگر که مشمول همان استانداردهای شناسایی کافی مشتری است، کمی باعث آرامش خاطر است؛ اما بانک باید همیشه تدابیر لازم خود را برای شناسایی کافی مشتری در نظر بگیرد و این احتمال را بدهد که ممکن است مدیر قبلی حساب، به دلیل نگرانی در مورد فعالیت‌های غیرقانونی آن حساب، درخواست بستن آن را داده باشد. طبیعتاً مشتریان حق دارند تجارت خود را از بانکی به بانک دیگر تغییر دهند. با وجود این، اگر بانک به هر دلیلی معتقد باشد که فرد درخواست کننده، به دلیل نگرانی‌ای که در مورد فعالیت‌های غیرقانونی وی وجود داشته، از دریافت خدمات بانک دیگر محروم شده، باید او را در دسته مشتریان با ریسک بالا قرار داده و طبق رویه‌ها و ارزیابی ریسک خود، تدابیر "شناسایی کافی با دقت مضاعف" را در مورد وی انجام دهد، گزارش عملیات مشکوک را تهیه و ارسال کند و یا اینکه مشتری را نپذیرد.

۴۴. بانک نباید برای مشتری‌ای که اصرار دارد ناشناس بماند یا نامی که جعلی بودن آن محرز است، ارائه می‌کند؛ حساب افتتاح کند و یا دارای روابط کاری مستمر باشد. به علاوه، حساب‌های شماره دار^{۴۶} محرمانه نباید به شکل حساب‌های بی‌نام عمل کنند، بلکه باید مانند سایر حساب‌های مشتریان مشمول تدابیر شناسایی کافی قرار بگیرند، حتی اگر مقرر باشد این رویه‌ها تنها توسط کارکنان خاصی انجام شوند. اگرچه حساب شماره‌دار به صاحب حساب حالت محرمانه تری می‌دهد، لیکن هویت مشتری باید توسط بانک احراز شود و هویت احراز شده برای تعداد مکفی از کارمندان آشکار باشد تا بتوانند وظیفه شناسایی کافی را بطور کارآمد انجام دهند؛ بخصوص زمانی که عوامل ریسک مشخص می‌کنند که مشتری ریسک بالا دارد. بانک باید مطمئن شود که در صورت نیاز، واحدهای کنترل داخلی، تطبیق، حسابرسی و سایر واحدهای نظارتی به ویژه مأمور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و ناظران بانک به این اطلاعات دسترسی کامل دارند.

۴۵- برای اطلاعات بیشتر در خصوص "تعریف معاملات و عملیات مشکوک"، به بند "و" از ماده ۱ آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی مراجعه نمایید.

۴۶- در حساب شماره دار، اسامی مشتری و مالک ذینفع برای بانک مشخص و محرز است؛ اما در اسناد، این موارد با یک شماره حساب یا اسم رمزی معرفی می‌شوند.

۴۵. نظارت مستمر یکی از ابعاد ضروری مدیریت موثر و کارآمد ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم است. بانک فقط در صورتی می تواند به شکل موثری ریسک هایش را مدیریت کند که فعالیت های بانکی منطقی و معمول مشتریانش را بشناسد. این امر بانک را قادر می سازد تا تراکنش های غیرمعمولی را که مشتری تلاش کرده آن ها را انجام دهد - لیکن خارج از الگوی فعالیت معمول بانکی وی است - شناسایی کند. بدون چنین شناختی، بانک احتمالاً نتواند وظایفش برای شناسایی و گزارش دادن عملیات مشکوک به مقامات ذی صلاح را به درستی ایفا کند. پایش مستمر باید در ارتباط با تمام ارتباطات کاری و تراکنش ها انجام شود، ولی میزان آن باید براساس ریسک هایی باشد که در طی ارزیابی ریسک بانک و اقداماتش برای شناسایی کافی مشتری مشخص شده است. برای مشتریان و تراکنش های با ریسک بالاتر، نظارت بیشتر باید انجام شود. بانک نه تنها باید بر مشتریان و تراکنش هایشان نظارت کند، بلکه باید برای شناسایی و کاهش الگوهای ریسک های جدید، بر محصولات/خدمات ارائه شده بین بخشی نیز نظارت کند.

۴۶. تمام بانک ها باید سیستم هایی برای کشف تراکنش ها یا الگوهای فعالیت غیرمعمول یا مشکوک داشته باشند. بانک باید برای تعیین و شناسایی این فعالیتها، نمایه ریسک مشتری را در نظر بگیرد. این نمایه محصول ارزیابی ریسک بانک، اطلاعات جمع آوری شده در طول فرآیند شناسایی کافی مشتری و دیگر اطلاعات به دست آمده از مراجع اعمال قانون و سایر مقامات حوزه قضایی است. برای مثال، بانک ممکن است از روش ها و ترتیبات مشخصی مطلع باشد که برای جایگذاری عواید حاصل از جرم در آن حوزه قضایی مورد استفاده قرار گرفته و توسط مقامات شناسایی شده اند. به عنوان بخشی از فرآیند ارزیابی ریسک، بانک ارزیابی می کند که آیا این ریسک وجود دارد که فعالیت مرتبط با چنین روش یا ترتیبی توسط طبقه ای از مشتریان، گروهی از حسابها، الگوهای تراکنشی یا بدلیل استفاده از محصولات در بانک رخ بدهد یا خیر. بانک باید براساس این شناخت، کنترلها و ابزارهای نظارتی مناسب را برای شناسایی چنین فعالیت هایی طراحی کند؛ از جمله با ایجاد وضعیت هشداردهنده در سیستم های نظارتی کامپیوتری یا اعمال محدودیت برای یک گروه یا طبقه خاص از فعالیت ها.

۴۷* -در "دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی موسسات اعتباری" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" (مواد ۲۶ تا ۲۹) به این موضوع پرداخته شده است.

۴۷. بانک باید از طریق اطلاعاتی که در فرآیند شناسایی کافی مشتری به دست آورده است، بتواند تراکنش‌هایی را که به لحاظ اقتصادی منطقی نیستند، با سپرده‌های نقدی با مبالغ کلان سر و کار دارند یا با تراکنش‌های معمول و مورد انتظار مشتری هماهنگی ندارند را شناسایی کند.

۴۸. بانک باید سیاست‌ها و رویه‌های "شناسایی کافی همراه با دقت مضاعف" را برای مشتریان با ریسک بالایی که توسط بانک شناسایی شده‌اند، اجرا کند. علاوه بر خط مشی‌ها و رویه‌های مرتبط با افتتاح حساب، بانک باید سیاست‌های خاصی را در خصوص دامنه و ماهیت شناسایی کافی مشتری، تناوب نظارت مستمر بر حسابها، به روز رسانی اطلاعات به دست آمده طی فرآیند شناسایی و سایر سوابق در اختیار داشته باشد. توانایی بانک در نظارت کارآمد و شناسایی فعالیت‌های مشکوک منوط به دسترسی آن به پرونده‌ها و سوابق به روز، جامع و دقیق مشتری است.

۴۹. بانک باید مطمئن شود از سیستم‌های مدیریت اطلاعات مناسب و یکپارچه‌ای که متناسب با اندازه، ساختار و پیچیدگی سازمانی - براساس اهمیت و ریسک‌های مترتب - است، برخوردار می‌باشد تا بتواند هم به واحدهای تجاری (مانند مدیران ارتباطات^{*۴۸}) و هم ماموران ریسک و تطبیق (شامل کارکنان تحقیقات و بازپرسی) اطلاعات لازم را - در زمان مناسب - برای شناسایی، تحلیل و پایش کارآمد بر حساب‌های مشتریان ارائه کند. سیستم‌های مورد استفاده و اطلاعات موجود، باید امکان نظارت بر تعاملات کاری مشتریان در زمینه‌های کاری مختلف را فراهم کرده و شامل تمام اطلاعات موجود در مورد آن رابطه باشد؛ از جمله تاریخچه تراکنش، مدارک و مستندات مفقود شده مربوط به افتتاح حساب، تغییرات مهم در رفتار مشتری یا پرونده کاری و تراکنش‌هایی که از طریق حساب او انجام شده و غیر معمول هستند.

۵۰. بانک ملزم است هر زمان که تغییری در فهرست تحریم‌ها صورت گرفت، پایگاه داده‌های مشتریان را بازنگری کند. همچنین باید پایگاه اطلاعاتی مشتریان را به صورت دوره‌ای بازبینی کند تا اشخاص دارای ریسک سیاسی و سایر حساب‌های پرریسک خود را شناسایی کرده، آن‌ها را مشمول تدابیر "شناسایی کافی مشتری با دقت مضاعف" قرار دهد.

---

*۴۸- مقامی که وظیفه اش ارتقا و بهبود رابطه شرکت با شرکتهای دیگر و مشتریان می باشد. این مدیریت معمولاً به دو بخش "مدیر ارتباط با مشتری" و "مدیر ارتباط تجاری" تقسیم میشود.

۵. مدیریت اطلاعات

(الف) نگه داری سوابق* ۴۹

۵۱. بانک باید مطمئن شود تمام اطلاعات به دست آمده در فرآیند شناسایی کافی مشتری در سوابق ثبت می‌شوند. این امر شامل (الف) اسنادی که بانک هنگام احراز هویت و شناسایی مشتری یا مالک ذینفع دریافت نموده؛ (ب) اطلاعاتی که در سیستم‌های فن‌آوری اطلاعات ثبت شده و مربوط به شناسایی کافی مشتری - براساس اسناد ذکر شده - و یا اطلاعاتی که از طریق دیگر به دست آمده، می‌شود.

۵۲. بانک باید قوانین شفاف، در مورد نگه داری اسنادی که در راستای مستند کردن فرآیند شناسایی مشتری و یکایک تراکنش‌ها گردآوری نموده، وضع و اجرا کند. این قوانین، در صورت امکان، باید شامل هر نوع اقدامات توصیه شده برای حفاظت و امنیت اطلاعات باشد. همچنین باید تعریفی از انواع اطلاعات و اسنادی را که لازم است در سوابق گنجانده شوند و نیز دوره نگهداری چنین اسنادی - که باید حداقل ۵ سال پس از اتمام رابطه بانکی یا انجام تراکنش موردی باشد - در بر بگیرد^{۵۰}. حتی اگر حساب‌ها بسته شده باشند، در صورتی که تحقیقاتی در مورد آنها انجام می‌شود یا یک دعوی قضایی جریان دارد، تمام سوابق حساب باید تا زمان بسته شدن پرونده نگه داری شوند. نگه داری سوابق کامل و به روز رسانی شده برای بانک اهمیت بسیاری دارد تا بتواند به شکل مناسبی بر رابطه خود با مشتری نظارت کرده، تجارت و فعالیت‌های کنونی او را بشناسد و در صورت لزوم - هنگام بروز اختلاف، دعاوی حقوقی، استعلام و تحقیقاتی که به دادرسی کیفری یا اقدامات نظارتی می‌انجامد- بتواند یک زنجیره عطف حسابرسی ارائه کند.

۵۳. برای مستند کردن فرآیند ارزیابی بانک در مورد پایش مستمر، بررسی‌های بعمل آمده و هر نتیجه به دست آمده دیگر، سوابق کافی باید نگه داری شود تا به اثبات انطباق عملکرد بانک با الزامات شناسایی کافی مشتری و توانایی‌اش در مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم کمک کند.

(ب) به روز رسانی اطلاعات

۵۴. مقامات ذی صلاح، مؤسسات مجری قانون و یا واحدهای اطلاعات مالی تنها زمانی می‌توانند برای انجام وظایفشان در زمینه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم استفاده موثری از این اطلاعات به عمل آورند که بانک اطمینان پیدا کند

۴۹- در فصل ششم "آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی" و همچنین در "آیین نامه مدت و طرز نگاهداری اوراق بازرگانی، اسناد و دفاتر بانک‌ها" نیز به این موضوع پرداخته شده است.

۵۰- به اصل ۴۹، معیار ضروری ۵ (ج) در سند "اصول اساسی برای نظارت مؤثر بانکی" چاپ سپتامبر ۲۰۱۲ مراجعه کنید.

سوابق موجود مدام مورد بازنگری قرار گرفته و اطلاعات مربوط به شناسایی کافی مشتری به روز می شود و در نتیجه سوابق دقیق، به روز و مرتبط می ماند. به علاوه، به روز نگه داشتن اطلاعات، توان بانک برای پایش کارآمد بر حسابها به منظور پیدا کردن فعالیت های غیر معمول یا مشکوک را افزایش می دهد.

(ب) ارائه اطلاعات به ناظران

۵۵. بانک باید بتواند، در صورت درخواست ناظران، اثبات کند که اقدامات کافی را در این زمینه ها بعمل آورده است: ارزیابی، مدیریت و کاهش ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم، سیاست پذیرش مشتری، خط مشی ها و رویه های مرتبط با شناسایی و تأیید هویت مشتری، پایش مستمر، تدوین و اجرای رویه ها برای گزارش عملیات مشکوک و سایر اقدامات بعمل آمده در زمینه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم.

۶. گزارش عملیات مشکوک و مسدود کردن دارایی

(الف) گزارش عملیات مشکوک^{۵۱*}

۵۶. بررسی و پایش مستمر تمام حسابها و تراکنشها، بانک را قادر می سازد فعالیت های مشکوک را شناسایی و مواردی که اشتباهاً مشکوک تلقی شده را حذف کرده و تراکنش های واقعاً مشکوک را گزارش دهد. فرآیند شناسایی، تحقیق و گزارش عملیات مشکوک به واحد اطلاعات مالی باید در سیاستها و رویه های بانک به طور شفاف مشخص شده باشد و به طور منظم به کارمندان آموزش داده شود. این خط مشی ها و رویه ها باید تعریف واضحی از وظایف کارمندان، دستورالعمل های موجود برای تحلیل، تحقیق و گزارش چنین فعالیت هایی در بانک و راهنمایی در مورد نحوه تکمیل این گزارشها ارائه دهد.

۵۷. باید رویه های مشخصی برای ارزیابی این موضوع وجود داشته باشد که آیا وظیفه قانونی بانک تحت الزامات گزارش دهی عملیات مشکوک، بانک را ملزم می کند که تراکنش را به نهادهای مجری قانون یا واحد اطلاعات مالی و یا مسئولان نظارتی مرتبط گزارش دهد یا خیر. این رویه ها باید اصل حفظ اسرار را رعایت کرده و باید اطمینان حاصل شود که تحقیقات به سرعت انجام می شود، گزارش شامل اطلاعات مرتبط می باشد و به موقع تهیه و تحویل داده می شود. مامور

۵۱* - فصل سوم و چهارم "آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی" و "دستورالعمل شناسایی معاملات مشکوک و شیوه گزارش دهی" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" به این موضوع پرداخته است.

ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باید مطمئن شود که اگر وجوهی یا دارایی‌ای مشکوک به این باشد که عواید حاصل از جرم بوده و در حسابی نگه داری می‌شود، این موضوع به سرعت افشا می‌شود.

۵۸. هر زمان در مورد یک حساب یا رابطه بانکی ظن ایجاد شد، بانک باید علاوه بر گزارش فعالیت مشکوک، اطمینان حاصل کند که اقدامات لازم برای کاهش ریسک اینکه بانک برای فعالیت‌های مجرمانه مورد سوء استفاده قرار گرفته باشد اتخاذ شود. اقدامی که بعمل می‌آید ممکن است شامل طبقه بندی ریسک مشتری، حساب یا کل رابطه باشد. با در نظر گرفتن سایر عوامل، شاید اقدام مناسب مستلزم رجوع به مقام تصمیم‌گیر ذیصلاح برای تعیین این باشد که چطور باید رابطه را مدیریت کرد؛ مثلاً در خصوص همکاری با مامورین مجری قانون یا واحد اطلاعات مالی.

(ب) مسدود کردن دارایی

۵۹. تأمین مالی تروریسم شباهت‌هایی با پولشویی دارد، ولی خصوصیت‌های خاص خود را نیز دارد که بانک باید آنها را مورد توجه قرار دهد: وجوهی که برای تأمین مالی فعالیت‌های تروریستی مورد استفاده قرار می‌گیرند، می‌توانند از فعالیت‌های مجرمانه یا برعکس از منابع قانونی به دست آمده باشند و ماهیت منابع ممکن است بر اساس نوع سازمان تروریستی متفاوت باشد. علاوه بر این، باید توجه داشت که تراکنش‌های مرتبط با تأمین مالی تروریسم ممکن است در مقادیر بسیار کوچک انجام گیرد.

۶۰. بانک باید از تصمیماتی که توسط مقامات ذیصلاح در خصوص مسدود کردن وجوه اتخاذ می‌شود مطلع شده و آن را اجرا کند و نباید با نهادها و افراد تعیین شده در قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد (مانند تروریست‌ها و سازمان‌های تروریستی) فعالیت و همکاری داشته باشد.

۶۱. شناسایی کافی مشتری باید به بانک در شناسایی و پیدا کردن تراکنش‌های احتمالی مرتبط با تأمین مالی تروریسم کمک کرده و عناصر مهم برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد مشتریان و تراکنش‌هایی که انجام می‌دهند را در اختیار بانک قرار دهد. در تهیه سیاست‌ها و رویه‌های پذیرش مشتری، بانک باید به ریسک‌های ویژه مربوط به ایجاد یا تداوم رابطه با افراد یا نهاد‌های مرتبط با گروه‌های تروریستی، توجه کافی مبذول دارد. بانک باید پیش از ایجاد رابطه کاری یا انجام تراکنش موردی با مشتریان جدید، آن‌ها را با فهرست تروریست‌های شناسایی شده یا مشکوک که توسط مقامات ذیصلاح (ملی یا بین‌المللی) صادر شده‌اند، تطابق دهد. به همین شیوه، از طریق پایش مستمر باید این اطمینان حاصل شود که نام مشتریان قبلی بانک، به این فهرست‌ها اضافه نشده باشد.

۶۲. تمام بانک‌ها باید سیستم‌هایی برای شناسایی تراکنش‌های غیر مجاز (مثلاً تراکنش با نهادهای تعیین شده در قطعنامه‌های شورای امنیت یا مشمول تحریم‌های ملی) داشته باشند. بررسی و نظارت بر فهرست تروریست‌ها، یک اقدام تحقیقاتی مبتنی بر ریسک نیست و این اقدامات باید بدون توجه به وضعیت ریسک مشتری انجام شود. بانک برای نظارت بر تروریست‌ها می‌تواند از سیستم‌های اتوماتیک نظارتی استفاده کند، ولی باید اطمینان حاصل کند که این سیستم‌ها برای این منظور کارآمد هستند. بانک باید با استناد به قوانین و مقررات نافذ، بدون وقفه و اعلام قبلی، وجوه و سایر دارایی‌های نهادها یا افراد مشخص شده را مسدود کند.

پ. مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در سطح گروه و در حوزه برون مرزی

۶۳. اگر بانکی در سایر حوزه‌های قضایی فعال باشد، مدیریت موثر مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم آن مستلزم رعایت الزامات قانونی کشور مقصد نیز می‌باشد. با توجه به ریسک‌ها، هر گروه باید خط‌مشی‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه خود را تبیین و آن را به صورت مستمر اجرا و بر آن نظارت کند. همچنین، اگرچه سیاست‌ها و رویه‌هایی که در شعب خارج از کشور یا واحدهای تابعه اجرا می‌شوند باید دغدغه‌ها و الزامات کاری حوزه قضایی مقصد را در نظر داشته باشند، لیکن باید با رویه‌ها و خط‌مشی‌های گسترده گروه نیز همخوانی داشته و از آن‌ها پشتیبانی کنند^{۵۲}. اگر الزامات حوزه‌های قضایی مقصد سختگیرانه‌تر از الزامات گروه باشد، مشی گروه باید اجازه دهد شعبه یا واحد تابعه، الزامات ملی حوزه قضایی مقصد را اتخاذ و اعمال کند^{۵۳}.

۱. فرآیند جهانی برای مدیریت ریسک‌های مشتری

۶۴. مدیریت یکپارچه ریسک به معنای ایجاد و اداره فرآیندی برای هماهنگی و اجرای سیاست‌ها و رویه‌های گروه است که در نتیجه آن می‌توان یک مبنای جامع و هماهنگ برای مدیریت ریسک‌های بانکی در عملیات بین‌المللی اجرا کرد. خط‌مشی‌ها و رویه‌ها نباید به گونه‌ای طراحی شوند که صرفاً با قوانین و مقررات مرتبط به شکل سختگیرانه‌ای مطابقت

---

۵۲ - در این نوشتار، واژه "گروه" برای بانک یا بانک‌هایی که به یک سازمان تعلق دارند و نیز شعب و موسسات وابسته به بانک‌های مزبور به کار می‌رود. همچنین واژه "اداره مرکزی" به بانک مادر یا واحدی اطلاق می‌شود که مدیریت ریسک مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بر مبنای زمینه کاری در آنجا انجام می‌شود.

۵۳ - به "دستورالعمل مجموعه اقدامات و تدابیر لازم برای حصول اطمینان از رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در واحدهای برون مرزی موسسات" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" مراجعه نمایید.

کنند، بلکه باید به شکل گسترده‌تری ریسک گروه را شناسایی، بر آن نظارت کرده و آن را کاهش دهند. باید تلاش شود که توان گروه برای کسب اطلاعات و بررسی آن طبق سیاست‌ها و رویه‌های جامع مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، توسط خط مشی‌ها و رویه‌هایی که الزام قوانین کشور مقصد است، تضعیف نشود. بانک باید از یک سیستم قوی برای تبادل اطلاعات میان اداره مرکزی و تمام شعب و واحدهای تابعه خود برخوردار باشد. هر زمان حداقل الزامات مقرراتی و قانونی کشور مادر و کشور مقصد تفاوت داشته باشد، دفاتر فعال در حوزه‌های قضایی مقصد باید بالاترین استانداردها را از میان این دو انتخاب و اعمال کنند.

۶۵. علاوه بر این، بر اساس استانداردهای گروه ویژه^{۵۴}، اگر کشور مقصد اجازه اجرای درست این استانداردها را ندهد، مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باید ناظران کشور خود را از این موضوع مطلع کند. در این حالت باید اجرای اقداماتی فراتر از اقدامات قبلی را در نظر گرفت؛ به گونه‌ای که حتی ممکن است گروه مالی، عملیات خود را در کشور مقصد متوقف کند.

۶۶. کمیته بال از این امر آگاه است که اجرای رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم به صورت گروهی از چالش‌زادتری نسبت به بسیاری از فرآیندهای مدیریت ریسک برخوردار است، زیرا برخی حوزه‌های قضایی کماکان امکان انتقال اسامی مشتریان و مانده حساب‌ها به خارج از مرزهای ملی را برای بانک‌ها محدود می‌کنند. برای پایش کارآمد گروه و برآوردن اهداف مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم، ضروری است که بانک‌ها بتوانند اطلاعاتشان در مورد مشتری‌ها را - در صورت حمایت‌های قانونی - با بانک مادر و دفاتر مرکزی خود به اشتراک بگذارند. این موضوع هم در مورد شعب و هم در مورد واحدهای تابعه صدق می‌کند.

۲. ارزیابی و مدیریت ریسک^{۵۵*}

۶۷. بانک باید شناخت کاملی از تمام ریسک‌های مرتبط با مشتریانش در گروه داشته باشد؛ اعم از مشتریان به صورت فردی یا طبقه‌ای از مشتریان؛ و باید آن را بر مبنایی قاعده‌مند و متناسب با سطح و ماهیت ریسک در گروه به روز رسانی کند. در ارزیابی ریسک مشتری، بانک باید تمام عوامل ریسک مرتبط مانند مکان جغرافیایی و الگوهای فعالیت تراکنش‌ها (اعلام شده - خود اظهاری) و همچنین استفاده از خدمات و محصولات بانکی را شناسایی کرده و ضوابطی را برای شناسایی

۵۴ - به یادداشت تفسیری توصیه ۱۸ (کنترل‌های داخلی، شعب و واحدهای تابعه خارجی) استانداردهای گروه ویژه اقدام مالی مراجعه کنید.
۵۵* - در دستورالعمل "چگونگی شناسایی مشتریان ایرانی موسسات اعتباری" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" (مواد ۳۰ تا ۳۳) به این موضوع پرداخته شده است.

مشتریان با ریسک بالاتر در نظر بگیرد. این ضوابط باید در سطح بانک، شعب و واحدهای تابعه و همچنین در فعالیتهای برون سپاری شده رعایت شود (پیوست ۱ را ببینید). مشتریانی که ریسک بالاتر پولشویی و تامین مالی تروریسم را متوجه بانک می‌کنند، باید با استفاده از این ضوابط در سطح گروه شناسایی شوند. ارزیابی ریسک مشتری باید در سطح گروه اجرا شود یا حداقل با ارزیابی ریسک در گروه هماهنگ باشد. با در نظر گرفتن تفاوت‌ها در ریسک‌های مرتبط با طبقه‌های مشتری، گروه در تدوین سیاست‌های خود باید این مسأله را در نظر بگیرد که مشتریانی که در یک طبقه جای دارند می‌توانند در حوزه‌های قضایی مختلف، ریسک‌های متفاوتی ایجاد کنند. بنابراین باید از اطلاعات جمع‌آوری شده در فرآیند ارزیابی، برای تعیین سطح و ماهیت ریسک کلی گروه استفاده کرد و کنترل‌های مناسب برای کاهش این ریسک‌ها را طراحی کرد. عوامل کاهش دهنده ریسک می‌توانند شامل کسب اطلاعات بیش‌تر از مشتری، نظارت جدی‌تر، به روز رسانی بیش‌تر اطلاعات شخصی و بازدید کارکنان بانک از مکان فعالیت مشتری باشد.

۶۸. کارمندان واحد تطبیق بانک و کارمندان واحد حسابرسی داخلی، به ویژه مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم یا حساب‌رسان خارجی، باید انطباق فعالیت‌های بانک با تمام ابعاد خط‌مشی‌ها و رویه‌های گروه، از جمله کارایی سیاست‌های متمرکز شناسایی کافی مشتری، الزامات تبادل اطلاعات با سایر اعضای گروه و پاسخ‌دهی به استعلام‌های واصله از اداره مرکزی را ارزیابی کنند. گروه‌های بانکی که در عرصه بین‌المللی فعال هستند باید اطمینان حاصل کنند که از یک حسابرسی قوی داخلی و همچنین انطباق عملکرد با استانداردهای جهانی برخوردارند، چرا که اینها مکانیسم‌های اولیه جهانی برای نظارت بر نحوه شناسایی مشتری و اطمینان از کارایی رویه‌ها و خط‌مشی‌ها برای تبادل اطلاعات درون گروه است. مسئولیت‌های مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم برای انطباق فعالیت‌ها در گروه با سیاست‌ها و رویه‌های مرتبط و کنترل‌های ملی و خارجی نیز باید در خط‌مشی‌ها و رویه‌ها گنجانده شود (مراجعه شود به بندهای ۷۵ و ۷۶).

۳. سیاست‌ها و رویه‌های تلفیقی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

۶۹. بانک باید از این امر آگاه باشد که قوانین مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم تا چه اندازه به وی اجازه می‌دهند تا بر رویه‌های اتخاذ شده توسط سایر بانک‌ها (مثلاً بانک‌هایی در همان گروه) - هنگامی که اشخاص تجاری (حقیقی - حقوقی) را به آن معرفی می‌کنند - اتکا و اعتماد کند*^{۵۶}. بانک نباید به معرفیهایی که مشمول استانداردهای

^{۵۶}* - ماده ۸ آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی نیز به این موضوع پرداخته است.

ساده‌تری نسبت به استانداردهای ناظر بر رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک هستند، تکیه کند. این مسأله مستلزم نظارت و ارزیابی بانک در مورد استانداردهای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در حوزه قضایی بانک معرف نیز میشود. بانک می‌تواند بر یک معرف، که بخشی از گروه مالی خود بانک است، تکیه کند و به اطلاعات ارائه شده از سوی او بیش‌تر اعتماد کند، به شرطی که این معرف مشمول همان استانداردهایی باشد که بانک تحت آن فعالیت می‌کند و اعمال این الزامات در گروه تحت نظارت باشد. با این حال بانکی که این رویکرد را اتخاذ می‌نماید، باید مطمئن شود که اطلاعات مشتری از بانک معرف را در اختیار خود دارد (توضیح بیشتر در پیوست یک داده میشود)، زیرا که ممکن است لازم باشد در مواقعی که تراکنش مرتبط با این مشتری مشکوک به نظر برسد، این اطلاعات را به واحد اطلاعات مالی گزارش دهد.

۷۰. اطلاعات مرتبط با اجرای رویه‌ها و خط‌مشی‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در گروه، باید در دسترس اداره مرکزی گروه بانکی باشد. هر اداره از گروه بانکی باید موظف باشد اطمینان یابد حداقل الزامات تعیین شده برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و سیاست‌ها و رویه‌های مربوط به دسترسی به اطلاعات، که توسط اداره مرکزی اعمال و همراستا با دستورالعمل‌های کمیته تعریف شده است را رعایت می‌کند.

۷۱. پذیرش و شناسایی مشتری، خط‌مشی‌ها و رویه‌های نگه‌داری اسناد، باید با اجرای پیوسته سیاست‌ها و رویه‌ها در سازمان همراه باشد و در صورت لزوم، تغییراتی برای در نظر گرفتن تفاوت‌های موجود در ریسک زمینه‌های کاری خاص یا مناطق جغرافیایی عملیات اعمال شود. علاوه بر این، بدیهی است که وجود رویکردهای متعدد نسبت به جمع‌آوری و نگه‌داری اطلاعات در سطح حوزه‌های قضایی مختلف اجتناب‌ناپذیر باشد؛ تا با الزامات مقرراتی محلی یا عوامل ریسک مرتبط هماهنگی پیدا کنند. با این وجود، چنین رویکردهایی باید با استانداردهای گروه که در بالا مورد بحث قرار گرفت، هماهنگ باشد.

۷۲. هر اداره‌ای فارغ از آنکه محل فعالیت آن کجاست، باید خط‌مشی‌ها و رویه‌های مؤثر نظارتی که مناسب ریسک‌های موجود در آن حوزه قضایی و بانک است را در نظر گرفته و اجرا کند. این نظارت محلی باید با اجرای فرآیندهای جدی تبادل اطلاعات با اداره مرکزی کامل شود و حتی اگر لازم باشد اطلاعاتش در مورد حساب‌ها و فعالیت‌هایی که ممکن است ریسک بالاتری داشته باشند را با سایر شعب و واحدهای تابعه نیز مبادله نماید.

۷۳. برای مدیریت مؤثر ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم ناشی از حساب‌های با ریسک بالا، بانک باید نه تنها اطلاعاتی را که از مشتری بدست آورده، با یکدیگر ادغام نماید بلکه باید اطلاعاتی را که بر اساس دانش و اطلاعات خود در مورد مالکان ذینفع و وجوه مربوط می‌باشد را با یکدیگر در هم آمیخته و یکپارچه کند. بانک باید بر تعاملات چشمگیر

مشتریان، مانده حساب‌ها و فعالیت‌هایشان، بطور یکپارچه نظارت کند؛ قطع نظر از این که حساب‌های مزبور به اقلام بالا یا زیر خط ترازنامه تعلق دارند، مربوط به دارایی‌ها بوده و یا یک قلم اعتباری به حساب می‌آیند و بدون توجه به این که در کجا نگهداری می‌شوند. در حال حاضر، استانداردهای گروه ویژه جزئیات بیشتری را در مورد نظارت اداره مرکزی بر کارکردهای تطبیق، حسابرسی و مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه مطرح کرده است^{۵۷}. افزون بر این، اگرچه این راهنماها ابتدا برای بانک‌ها طراحی شدند، لیکن به کارگیری آن‌ها ممکن است برای مجموعه‌های شرکتی^{۵۸*} (شامل بانک‌ها) نیز مفید واقع شود.

۷۴. بانک‌های بزرگ در صورت امکان، اقدام به تمرکز بر روی پایگاه‌های اطلاعاتی و نظام‌های پردازشی ویژه نموده اند تا کارایی و مدیریت موثرتری داشته باشند. برای اجرای این رویکرد، بانک باید نظارت محلی و متمرکز بر حساب یا تراکنش را به میزان کافی مستند و یکپارچه کند، تا مطمئن شود امکان نظارت بر الگوهای فعالیت‌های مشکوک احتمالی در سطح گروه - و نه تنها در سطح محلی یا متمرکز - را دارد.

۷۵. بانکی که در سطح ملی و فراملی فعالیت می‌کند، باید یک مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم به عنوان مسئول کل گروه در استخدام داشته باشد (مامور مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه). این مامور به عنوان بخشی از مدیریت جامع ریسک، وظیفه ایجاد، هماهنگی و ارزیابی اجرای یک استراتژی واحد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم (شامل سیاست‌ها و رویه‌های الزامی و اختیار دستور دادن به همه شعب، واحدهای تابعه و نهادهای وابسته در سطح ملی و فراملی) در سطح گروه را به عهده دارد.

۷۶. وظیفه مامور مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه، نظارت مستمر بر اجرای تمام الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در سطح گروهی، ملی و فراملی می‌باشد. بنابراین، مامور یاد شده باید مطمئن شود (مثلاً از طریق نظارت حضوری و بر مبنایی منظم) که فعالیت‌های کل گروه، منطبق با الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم است. در صورت لزوم، وی باید قدرت دستور دادن یا اتخاذ اقدامات لازم برای کل گروه را داشته باشد.

۴. تبادل اطلاعات در سطح گروه

۷۷. بانک‌ها باید بر هماهنگی در امر تبادل اطلاعات نظارت کنند. از واحدهای تابعه و شعب انتظار می‌رود اطلاعات مربوط به مشتریان با ریسک بالا و فعالیت‌های با ریسک بالای مرتبط با استانداردهای جهانی مبارزه با پولشویی و تامین مالی

۵۷ - به خصوص به توصیه ۱۸ استانداردها مراجعه کنید.

۵۸* - سازمانی با فعالیت‌های تجاری متنوع که اغلب از ادغام چندین شرکت تحت نام واحد به وجود می‌آید.

تروریسم را قبل از تقاضای اداره مرکزی در اختیار آن اداره بگذارند و به استعلام هایاصله از اداره مرکزی یا بانک مادر در ارتباط با اطلاعات حساب به موقع پاسخ دهند. استانداردهای در سطح گروه، باید فرآیندی را که در تمام بخش های گروه برای شناسایی، نظارت و تحقیق در خصوص موارد غیرمعمول احتمالی و گزارش فعالیت های مشکوک به کار گرفته می شود، شرح دهد.

۷۸. خط مشی ها و رویه های در سطح گروه، باید مسائل و تعهدات مرتبط با حفظ اطلاعات محلی و قوانین و مقررات حفظ اسرار را در نظر بگیرد. این سیاست ها باید انواع اطلاعات مختلفی که ممکن است در سطح گروه تبادل شود و نیز الزامات مربوط به ذخیره سازی، بازیابی، تبادل/توزیع و در دسترس گذاشتن این اطلاعات را در بر بگیرد.

۷۹. واحد مرکزی مدیریت ریسک مرتبط در گروه، باید به ارزیابی ریسک های بالقوه ای پردازد که به وسیله فعالیت گزارش شده از سوی شعب و واحدهای تابعه مطرح شده اند. همچنین باید در مواقع مناسب، ریسک های گروه که به واسطه مشتری خاص یا طبقه ای از مشتریان ایجاد میشوند را ارزیابی کند. برای پی بردن به این موضوع که آیا یک مشتری خاص (شامل هر طرف مرتبط یا وابسته به وی) در سایر شعب و واحدهای تابعه بانک نیز دارای حساب است یا خیر؛ بانک می بایست دارای سیاست ها و رویه های مشخصی باشد. همچنین برای ارائه شرح تفصیلی از میزان افزایش حساب و نیز تحدید فعالیت ها از جمله بستن حساب ها به هنگام لزوم، بانک می بایست دارای سیاست ها و رویه هایی باشد که ارتباطات حسابی را که پرریسک به نظر می رسد یا با فعالیت احتمالاً مشکوکی مرتبط هستند، در سطح جهانی تحت نظر داشته باشد.

۸۰. بانک، شعب و واحدهای تابعه براساس قوانین محلی می بایست پاسخگویی درخواست های واصله از مؤسسات مجری قانون، مسئولان نظارتی یا واحدهای اطلاعات مالی باشند. اطلاعاتی که مراجع مزبور در تلاش برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم به آن نیازمندند. اداره مرکزی بانک باید بتواند تمام شعب و واحدهای تابعه را ملزم نماید تا در میان سوابق خود، به جستجو و گزارش فهرست اشخاص یا سازمان هایی پردازند که مظنون به کمک و معاونت در تامین مالی تروریسم یا پولشویی هستند.

۸۱. بانک باید بتواند در صورت درخواست ناظران، به آنان در مورد فرآیند مدیریت ریسک مشتری، ارزیابی ریسک و مدیریت ریسک های پولشویی و تامین مالی تروریسم، رویه ها و سیاست های تلفیقی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و ترتیبات برای تبادل اطلاعات در سطح گروه اطلاعات بدهد.

۵. گروه‌های مالی ترکیبی

۸۲. بسیاری از گروه‌های بانکی، در صنعت بیمه و تجارت اوراق بهادار نیز مشارکت دارند. اعمال کنترل‌های مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم در گروه‌های مالی ترکیبی، مسائل و دغدغه‌های بیشتری ایجاد می‌کند که ممکن است مثلاً در عملیات سپرده‌پذیری یا وام‌دهی وجود نداشته باشد. گروه‌های ترکیبی باید بتوانند بر اطلاعات مربوط به هویت مشتریان، تراکنش‌ها و فعالیت‌های حساب‌هایشان در سطح کل گروه نظارت کرده و آنها را تبادل کنند و در مورد مشتریانی که از خدمات آنها در بخش‌های مختلف استفاده می‌کنند - همان‌طور که در بند ۷۹ توصیف شد - هشیار باشند.

۸۳. براساس تفاوت‌های موجود میان ماهیت فعالیت‌ها و الگوهای روابط بین بانک‌ها و مشتریان در هر بخش، ممکن است الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم مربوط به آن بخش نیاز به تغییراتی داشته باشد و یا این‌که وجود تفاوت‌های مذکور بتواند تغییرات را توجیه کند. گروه باید هنگام ارائه محصولات و خدمات به مشتریان از شاخه‌های تجاری مختلف و به صورت برون‌مرزی هشیار باشد و الزامات مناسب مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را برای بخش‌های مرتبط اعمال کند.

ت. نقش ناظران

۸۴. از ناظران بانکی انتظار می‌رود که از توصیه ۲۶ گروه ویژه پیروی کنند. توصیه‌ای که بیان می‌دارد "در مورد موسسات مالی مشمول اصول اساسی، اقدامات مقرراتی و نظارتی که به عنوان تدابیر احتیاطی اعمال می‌شوند و به موضوعات پولشویی و تامین مالی تروریسم نیز مرتبط هستند، باید به نحو مشابهی برای مقاصد ضد پولشویی و تامین مالی تروریسم نیز به اجرا گذاشته شوند. این مسئله باید شامل اعمال نظارت تلفیقی گروه بر اهداف مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باشد". این کمیته انتظار دارد ناظران برای مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم، "اصول اساسی برای نظارت بانکی مؤثر" را به شیوه‌ای هماهنگ و در راستای نظارت کلی ناظران بانک‌ها اعمال کنند. ناظران باید بتوانند دامنه‌ای از تحریم‌های مؤثر، متناسب و بازدارنده را، در مواردی که عملکرد بانک با الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم مطابقت نمی‌کند، به کار بندند.

۸۵. ناظران بانکی باید توقعات نظارتی خود در مورد خط‌مشی‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را تصریح کنند. عناصر اصلی مطرح شده در این سند باید راهنمای شفاف‌تری برای ناظران باشد تا طراحی و بهبود روش نظارت ملی خود را ادامه دهند. ناظران ملی باید تشویق شوند به بانک‌ها در طراحی سیاست‌ها و رویه‌های شناسایی مشتری خود

کمک کنند. از این رو، این کمیته دو رهنمود خاص در پیوست ۱ و ۲ ارائه کرده است که می‌توانند از سوی ناظران برای این منظور مورد استفاده قرار گیرند.

۸۶. برای نظارت بر مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانک‌ها، ناظران باید رویکرد مبتنی بر ریسک اتخاذ کنند.^{۵۹} چنین رویکردی نیازمند آن است که ناظران: (الف) شناخت کاملی از ریسک‌های موجود در حوزه قضایی و تأثیر احتمالی آن‌ها بر نهادهای تحت نظارتشان داشته باشند^{۶۰}؛ (ب) اطمینان حاصل کنند ارزیابی‌های ریسک بعمل آمده توسط بانک بر اساس ارزیابی‌های ریسک ملی حوزه قضایی کافی می‌باشد^{۶۱} (پ) ریسک‌های موجود در نهاد تحت نظارت را ارزیابی کنند تا در مورد ماهیت و وسعت ریسک‌ها در پایگاه مشتریان، محصولات، خدمات و نقاط جغرافیایی که بانک‌ها و مشتریان در آن‌ها تجارت می‌کنند، شناخت پیدا کنند؛ (ت) کفایت و کارایی کنترل‌های انجام شده توسط بانک (شامل اقدامات انجام شده برای شناسایی کافی مشتری) برای انجام وظایف مربوط به مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و کاهش ریسک را ارزیابی نمایند؛ و (ث) از این اطلاعات برای تخصیص امکانات، دامنه بررسی‌ها، شناسایی تخصص‌های نظارتی لازم، تجربیات مورد نیاز برای انجام یک بررسی کارآمد و تخصیص دادن امکانات به نسبت ریسک‌های شناسایی شده استفاده کنند.

۸۷. بررسی فعالیت‌های تجاری که ریسک بالایی دارند یا طبقه‌بندی مشتریانی که پریسک هستند، ممکن است مستلزم برخورداری از تخصص‌های خاص و رویه‌های تکمیلی باشد تا اطمینان حاصل شود که بررسی موثری به عمل می‌آید. برای تعیین تناوب و زمان چرخه نظارتی باید از نمایه ریسک بانک استفاده کرد. بانک‌هایی که با نمایه ریسک بالاتری سر و کار دارند، ممکن است به نسبت دیگران به بررسی‌های بیشتری نیاز داشته باشند. ناظران باید تأیید کنند که آیا بانک‌ها به شکل موثری از قوه تشخیص‌شان در رابطه با اجرای الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم، بر اساس رویکرد مبتنی بر ریسک، استفاده کرده‌اند یا خیر. بعلاوه آن‌ها باید کنترل‌های داخلی و نحوه اطمینان بانک از این که این کنترل‌ها با راهنمای نظارتی و مقرراتی و وظایف توصیه شده مطابقت دارند یا خیر را نیز ارزیابی کنند. فرآیند نظارتی نه تنها باید شامل بازنگری خط مشی‌ها و رویه‌ها باشد، بلکه هر جا مناسب بود باید اسناد مشتری و نمونه حساب‌ها و تراکنش‌ها، گزارش‌های داخلی و گزارش عملیات مشکوک را نیز شامل شود. ناظران همیشه باید حق دسترسی به تمام اسناد مرتبط با تراکنش‌های

۵۹ - ناظران باید نظارت با رویکرد مبتنی بر ریسک را که در یادداشت تفسیری ۲۶ در استانداردهای گروه ویژه به آن پرداخته شده است را نیز در نظر بگیرند.
۶۰ - برای این امر انتظار می‌رود ناظران بر مبنای ارزیابی کشورها - همانگونه که در یادداشت تفسیری توصیه یک در استانداردهای گروه ویژه تشریح شده است - عمل کنند.

۶۱ - در صورت لزوم، ارزیابی ریسک فراملی را هم شامل می‌شود.

انجام شده یا حساب‌های افتتاح شده در آن حوزه قضایی و همچنین هر تحلیلی که بانک برای پیدا کردن تراکنش‌های غیرمعمول یا مشکوک انجام می‌دهد را داشته باشند.

۸۸. ناظران وظیفه دارند مطمئن شوند که بانک‌هایشان از مدیریت موثر ریسک مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم - نه تنها برای حفظ ایمنی و سلامت خود، بلکه برای صیانت از اعتماد عمومی به نظام مالی - برخوردارند^{۶۲}. در صورت لزوم، ناظران باید بتوانند برای مقابله با بانک‌ها و مدیرانی که آشکارا از رویه‌های داخلی و الزامات مقرراتی پیروی نمی‌کنند، اقدامات شدیدی را که به اطلاع عموم نیز برسد، اتخاذ کنند. علاوه بر این، ناظران (یا سایر مسئولان مرتبط ملی) باید بتوانند اقدامات متقابل مناسبی را بکار گیرند و اطمینان حاصل کنند که بانک‌ها از اقدامات "شناسایی کافی مشتری با دقت مضاعف" آگاهند و این الزامات را در روابط کاری خود و یا در مورد تراکنش‌های مورد نظر گروه ویژه و یا در مواقعی که حوزه قضایی جایی است که طبق نظر کشور مادر، استانداردهای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در آن ناکافی تلقی می‌شوند، اعمال می‌کنند. در همین رابطه، گروه ویژه و بعضی مقامات ملی، تعدادی از کشورها و حوزه‌های قضایی را فهرست کرده‌اند که معتقدند نارسایی‌های استراتژیکی در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم خود دارند یا با استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم تطابق ندارند^{۶۳} و چنین یافته‌هایی باید بخشی از مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک باشد.

۸۹. ناظران باید نظارت بانک بر تطبیق با مقررات در سطح شعب و واحدهای تابعه و همچنین انعطاف خط مشی گروه برای پذیرفتن الزامات مقرراتی محلی را در نظر داشته و مطمئن شوند که هر جا تفاوتی میان الزامات گروه و الزامات محلی وجود دارد، الزامات سخت‌گیرانه تر اعمال می‌شوند. ناظران باید اطمینان حاصل کنند در مواردی که شعبه یا واحد تابعه نتواند استانداردهای سخت‌گیرانه تر را اجرا کند، دلیل این مسئله و تفاوت میان آن دو استاندارد، مستند شده و اقدامات مناسب برای کاهش ریسک‌های ایجاد شده در نتیجه این تفاوت‌ها اتخاذ می‌شود.

۶۲- بسیاری از ناظران وظیفه دارند هر تراکنش مشکوک، غیر معمول یا غیر قانونی را که مثلاً در حین نظارت حضوری شناسایی می‌کنند، گزارش دهند.

۶۳- بطور مثال حوزه‌های قضایی ممکن است:

- به شکل عمومی از طریق بیانیه عمومی گروه ویژه معرفی شوند؛ که موارد زیر را شامل میشوند:
  - حوزه‌های قضایی که نارسایی‌های استراتژیکی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم دارند و اقدامات متقابل باید علیه‌شان اجرا شود.
  - حوزه‌های قضایی که نارسایی‌های استراتژیکی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم دارند و پیشرفت کافی در رفع این نارسایی‌ها نکرده‌اند یا متعهدانه طرح عملیاتی گروه ویژه برای از بین بردن این نارسایی‌ها را اجرا نکرده‌اند.
- سند عمومی گروه ویژه تحت عنوان "بهبود تطبیق جهانی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم: فرآیند مستمر"، آن دسته از حوزه‌های قضایی با نارسایی‌های استراتژیکی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را شناسایی می‌کند که تعهد سیاسی سطح بالایی برای رفع این نارسایی‌ها از طریق اجرای یک برنامه عملیاتی ارائه شده توسط گروه ویژه ارائه می‌کنند.

۹۰. در بانکداری برون مرزی، لازم است بازرسان کشور مبدأ^{۶۴} به هنگام انجام بازرسی‌های حضوری خود، با مانعی روبرو نشوند. بازرسی‌هایی که به منظور تحقیق پیرامون میزان انطباق عملکرد بانک با رویه‌ها و خط مشی‌های گروه در زمینه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم انجام می‌پذیرد. چه بسا این امر مستلزم بررسی پرونده مشتریان و نمونه‌گیری از حسابها و تراکنش‌ها در حوزه‌های قضایی مقصد باشد. بازرسان کشور مبدأ می‌بایست تا آنجا که لازم است از دسترسی به اطلاعات مربوط به یکایک مشتریانی که از حسابها و تراکنش‌های آنها نمونه‌گیری شده و همچنین اطلاعات مربوط به ریسک‌های داخلی و بین‌المللی خاص مرتبط با چنین مشتری‌هایی برخوردار باشند تا بدین وسیله امکان انجام ارزیابی مناسب از به کارگیری استانداردهای شناسایی کافی مشتری و سنجش عملکرد مدیریت ریسک فراهم شود. این شکل استفاده از اطلاعات برای اهداف نظارتی قانونی، که توسط قیود حفظ اسرار مخصوص ناظران مورد حفاظت قرار دارند، نباید توسط قوانین محلی حفظ اسرار یا حفاظت از داده‌ها، منع شوند. اگرچه بازرسان کشور مقصد و یا سایر مقامات، مسئولیت نظارت بر تطبیق با مقررات محلی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم را برعهده دارند (این امر می‌تواند شامل ارزیابی میزان مناسب بودن روش‌های مزبور باشد)، لیکن بازرسان کشور مقصد باید مطمئن شوند که همکاری و کمک‌های لازم را با بازرسان کشور مبدأ - که وظیفه ارزیابی نحوه نظارت بانک بر انطباق با رویه‌ها و سیاست‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه را برعهده دارند - بعمل می‌آورند.

۹۱. نقش حسابرس گروه (خارجی یا داخلی) در ارزیابی کارآمد بودن خط مشی‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم حایز اهمیت است. ناظران کشور مبدأ باید اطمینان حاصل کنند که سیاست موثری، بر مبنای ریسک‌های مذکور وجود دارد و با توجه به وسعت و تعداد حسابرسی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه، امکانات کافی به آن تخصیص داده شده است. بعلاوه باید مطمئن شوند که حسابرسان، به تمام گزارش‌های مربوطه‌ای که توسط فرآیند حسابرسی تهیه شده اند، دسترسی کامل دارند.

۹۲. ناظران باید از این مسئله اطمینان حاصل کنند که اطلاعات مربوط به مشتریان بانک و تراکنش‌هایشان مشمول همان اقدامات حفظ اسراری قرار دارد که اصولاً اطلاعات تبادل شده با ناظران بانکی مشمول آن است.

۹۳. برای تامین اهداف مدیریت ریسک مشتری، ضروری است کلیه حوزه‌های قضایی که پذیرای بانک‌های خارجی هستند، چارچوب قانونی مناسبی را فراهم آورند که اجازه تبادل اطلاعات را با اداره مرکزی یا بانک مادر و بازرسان کشور مبدأ بدهد. همچنین لازم است که برای بازرسی‌های حضوری توسط حسابرسان اداره مرکزی حوزه قضایی مبدأ، مدیران ریسک،

۶۴ - آن گروه از کشورهایی که فرآیند بررسی توسط حسابرسان خارجی (مستقل) انجام می‌شود، این معافیت باید در مورد حسابرسان ذیصلاح مزبور نیز اعمال شود.

ماموران تطبیق (شامل مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و یا مامور گروه) و یا بازرسان کشور مبدأ، از شعب و واحدهای تابعه در حوزه‌های قضایی خارجی هیچ مانعی وجود نداشته و نیز هیچگونه محدودیتی که توان آنها را در دسترسی به کلیه سوابق بانک در حوزه قضایی میزبان - از جمله اسامی و مانده حساب مشتریان - محدود می‌سازد، در میان نباشد. لازم است این دسترسی برای شعب و واحدهای تابعه، به طور یکسانی وجود داشته باشد. چنانچه ثابت شود موانع تبادل اطلاعات را نمی‌توان مرتفع نمود و هیچگونه ترتیبات رضایت‌بخش جایگزینی نیز وجود ندارد، بازرسان کشور مبدأ می‌بایست این موضوع را برای مراجع نظارتی کشور مقصد مشخص سازد که ممکن است بانک مشمول تدابیر شدیدتری قرار بگیرد که در صورت لزوم، شامل توقف عملیات مورد بحث در حوزه قضایی مقصد است.

۹۴. در مواقعی که کارمندان اداره مرکزی بانک، امکان دسترسی به اطلاعات مشتریان محلی را می‌یابند، نباید برای ارسال این اطلاعات به اداره مرکزی با هیچ محدودیتی روبرو شوند. جنبه محرمانه این اطلاعات باید لحاظ گردد و این اطلاعات باید تابع قوانین حاکم در کشور مبدأ در زمینه حفظ اطلاعات محرمانه و خصوصی اشخاص باشد.

۹۵. کمیته نظارت بانکی بال معتقد است هیچ دلیل موجهی وجود ندارد که بر اساس آن، قوانین محلی بتوانند مانع از ارسال اطلاعات مشتری از شعبه یا واحد تابعه به اداره مرکزی یا بانک مادر شوند. اطلاعاتی که هدف از ارسال آنها، تامین مقاصد مربوط به مدیریت ریسک از جمله مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم می‌باشد. چنانچه قانون در حوزه قضایی کشور مقصد، افشای اطلاعات برای "اشخاص ثالث" را محدود می‌نماید، ضروری است اداره مرکزی، بانک مادر یا بازرسان بانکی حوزه قضایی کشور مبدأ به صراحت از شمول تعریف اشخاص ثالث مستثنی شوند. آن گروه از حوزه‌های قضایی که از قوانین محدود کننده‌ای برای تبادل اطلاعات در راستای اهداف مدیریت ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم برخوردارند یا چنین برداشتی از قوانین آنها می‌شود، باید به حذف محدودیت‌های موجود در این زمینه پرداخته و روزه‌های خاصی را برای ارسال اطلاعات فراهم کنند.

پیوست ۱: اتکا به اقدامات سایر بانکها، مؤسسات مالی یا اشخاص ثالث برای انجام شناسایی کافی مشتری

الف - مقدمه

۱. در بعضی کشورها، بانکها اجازه دارند از سایر بانکها، مؤسسات مالی یا نهادها برای انجام شناسایی کافی مشتری استفاده کنند. این ترتیبات می‌توانند اشکال مختلفی به خود بگیرند، ولی در اصل تمام آنها در یکی از دو دسته بندی زیر قرار می‌گیرند:

اتکا و اعتماد به اشخاص ثالث

۲. در بعضی کشورها بانکها اجازه دارند به شناسایی کافی انجام شده توسط سایر مؤسسات مالی یا مشاغل غیر مالی تعیین شده، که خود به منظور مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم تحت نظارت هستند، اتکا و اعتماد کنند^{۶۵}. در این حالت، اشخاص ثالث معمولاً یک رابطه کاری با مشتری دارند و بانکها می‌توانند در ابتدای ایجاد رابطه خود، از انجام شناسایی کافی مشتریان توسط خود معاف باشند. استانداردهای گروه ویژه^{۶۶} اعتماد و اتکا بر جنبه‌های زیر را مجاز می‌داند:

(الف) شناسایی و احراز هویت مشتری با استفاده از اسناد مرجع، اطلاعات و داده‌های معتبر و مستقل؛

(ب) شناسایی مالک ذینفع و اتخاذ اقدامات معقول برای احراز هویت وی تا جایی که موسسه مالی قانع شود که مالک ذینفع را می‌شناسد. برای اشخاص یا ترتیبات حقوقی این مسئله باید شامل شناخت مؤسسات مالی از مالکیت و ساختار کنترلی مشتری باشد؛

(پ) شناخت و در صورت لزوم، به دست آوردن اطلاعات در مورد هدف از ماهیت رابطه تجاری.

استانداردهای گروه ویژه الزام می‌کند که مؤسسه مالی که به اشخاص ثالث اعتماد کرده، فوراً اطلاعات لازم در مورد این سه جنبه از شناسایی کافی مشتری را کسب کرده و در اختیار بگیرد.

۳. بعضی از کشورها امکان اعتماد به اشخاص ثالث را به اشکال مختلف محدود می‌کنند؛ مثلاً محدودیت در اعتماد به مؤسسات مالی، مجاز شمردن اعتماد تنها برای روابط فعلی اشخاص ثالث (و محدود کردن زنجیره اعتماد) یا عدم مجاز شمردن اعتماد به نهادهای خارجی.

۶۵ - به توصیه شماره ۱۷ در استانداردهای گروه ویژه و یادداشت تفسیری آن مراجعه کنید.

۶۶ - به توصیه های ۱۷ و ۱۰ در مورد شناسایی کافی مشتری در استانداردهای گروه ویژه مراجعه کنید.

برون سپاری/نمایندگی

۴. بانک‌ها ممکن است، بر مبنای قراردادی، از اشخاص ثالث برای انجام بخش‌های مختلف وظیفه شناسایی کافی مشتریان‌شان، اغلب در قالب برون سپاری/نمایندگی، بهره بگیرند (یعنی نهاد برون سپاری شده اقدامات مربوط به شناسایی کافی مشتریان را به نمایندگی از بانک اعمال کند). اغلب، محدودیت‌های کمتری در این زمینه وجود دارد که چه کسی می‌تواند به عنوان نماینده بانک عمل کند، ولی این مسئله نیز در ترتیبات توصیه شده و نگه داری اسناد در نظر گرفته می‌شود.

۵. بانک‌ها می‌توانند هنگام اعتماد و برون سپاری به اشخاص ثالث، حجم، وسعت و ماهیت تراکنش‌ها را محدودکنند. در تمامی موارد، ناظران باید هنگام نیاز دسترسی به موقع به اطلاعات مشتری داشته باشند. اگرچه این دو طبقه بندی شبیه یا مرتبط با هم به نظر می‌رسند، لیکن تفاوت‌های مهمی میان آن‌ها وجود دارد و بانک‌ها باید مطمئن شوند که این تفاوت‌ها را درک کرده و در خط مشی‌ها و رویه‌های خود آن را منعکس می‌کنند.

ب- اعتماد به اشخاص ثالث

۶. بانک‌ها باید رویه‌ها و سیاست‌های واضحی در مورد این مسئله داشته باشند که آیا و در چه زمانی تکیه بر بانک یا مؤسسه مالی دیگری قابل قبول و محتاطانه است. چنین اعتمادی به هیچ وجه رافع مسئولیت نهایی بانک برای برخورداری از خط مشی‌ها و رویه‌های مکفی شناسایی کافی مشتری و سایر الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در ارتباط با مشتری (مانند شناخت فعالیت مورد انتظار وی، اینکه آیا مشتری پرخطر است و یا دارای تراکنش‌ها مشکوک است) نمی‌باشد.

۷. در اتکا و اعتماد به بانک یا مؤسسه مالی دیگر برای انجام ابعاد خاصی از شناسایی کافی مشتری، بانک باید منطقی بودن چنین اعتمادی را ارزیابی کند. علاوه بر حصول اطمینان از اینکه اجازه قانونی برای اعتماد وجود دارد، ضوابط مرتبط برای ارزیابی این اعتماد شامل موارد زیر هستند:

(الف) بانک، مؤسسه مالی یا نهاد دیگری (که براساس قانون کشوری، مجاز به حساب می‌آید) که مورد اعتماد قرار گرفته، باید به اندازه خود بانک به شکل جامعی صاحب مقررات بوده و تحت نظارت باشد؛ هنگام افتتاح حساب، الزامات مشابهی برای شناسایی مشتری داشته و با مشتری‌ای که در بانک حساب باز می‌کند رابطه کاری داشته باشد. قانون کشور ممکن است استفاده از اقدامات یا کنترل‌های جبرانی در مواردی که این استانداردها رعایت نشوند را الزام کند.

(ب) بانک و موسسه دیگر باید شناخت یا ترتیباتی کتبی داشته باشند که اعتماد بانک بر فرآیندهای شناسایی کافی مشتریان موسسه مالی دیگر را تصدیق کند.

(پ) سیاست‌ها و رویه‌های بانک باید این اتکا و اعتماد را مستند کرده و رویه‌های بررسی و کنترل‌های کافی برای چنین رابطه‌ای را داشته باشند.

(ت) ممکن است از اشخاص ثالث خواسته شود به بانک ثابت کند که برنامه مبارزه با پولشویی خود را اجرا کرده است و فرآیند شناسایی کافی مشتری خود را مانند یا هماهنگ با تعهدات بانک عملی می‌کند.

(ث) بانک باید توجه کافی به اطلاعات منفی در دسترس عموم در مورد اشخاص ثالث مبذول دارد؛ مثلاً اینکه اشخاص ثالث به دلیل نقص یا تخطی از مبارزه با پولشویی در معرض اعمال قانون قرار گرفته‌اند.

(ج) بانک باید هر ریسک اضافه دیگری که به دلیل تکیه و اعتماد بر طرف‌های چندگانه (زنجیره‌ای از اعتمادها) به جای رابطه مستقیم با یک نهاد ایجاد می‌شود، را شناسایی کرده و کاهش دهد.

(چ) در ارزیابی ریسک بانک، باید اعتماد به اشخاص ثالث به عنوان عامل ریسک احتمالی در نظر گرفته شود.

(ح) بانک باید متناوباً وضعیت اشخاص ثالث را بررسی کند تا مطمئن شود آن نهاد به اجرای شناسایی کافی مشتری به شکل جامع، مانند بانک، ادامه می‌دهد. برای این هدف، بانک باید تمام اطلاعات مربوط به شناسایی کافی مشتری و اسناد را از بانک، موسسه مالی یا نهادی که به آن اعتماد کرده بگیرد و تحقیقات انجام شده، از جمله انطباق با پایگاه‌های اطلاعاتی محلی برای مطمئن شدن از تطبیق با الزامات مقرراتی محلی، را ارزیابی کند.

(خ) بانک باید اعتماد خود به نهادهایی که شناسایی کافی روی مشتریان‌شان اعمال نمی‌کنند یا الزامات و توقعات را برآورده نمی‌سازند را متوقف کند.

۸. بانک‌هایی که شعب یا واحدهای تابعه بیرون از حوزه قضایی مبدا دارند، اغلب از گروه مالی برای معرفی مشتریان‌شان به سایر بخش‌های گروه مالی استفاده می‌کنند. در کشورهایی که این نوع اعتماد برون مرزی به مؤسسات وابسته را مجاز می‌شمارند، مؤسسات مالی که به بخش‌های دیگر گروه برای شناسایی مشتری اعتماد می‌کنند، باید مطمئن شوند که ضوابط ارزیابی بالایی وجود داشته باشد. استانداردهای گروه ویژه^{۶۷} به کشورها اجازه می‌دهد "ریسک کشورها" را در این ارزیابی در نظر نگیرند؛ به شرطی که موسسه مالی مشمول استانداردهای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم گروه قرار داشته و در سطح گروه توسط ناظر مالی مورد نظارت قرار داشته باشد.

۶۷ - به توصیه ۱۷ در استانداردهای گروه ویژه مراجعه کنید.

پ- برون سپاری / نمایندگی

۹. بانک‌ها می‌توانند فرآیندهای احراز هویت و شناسایی کافی مشتریان را خود مستقیماً اجرا کنند یا یک یا چند شخص ثالث را برای انجام این اقدامات از طرف خود - اغلب در قالب روابط نمایندگی - برگزینند. اگرچه وظیفه تطبیق مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم ممکن است توسط اشخاص ثالث انجام گیرد، لیکن مسئولیت انطباق با الزامات شناسایی کافی مشتری و مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم کماکان بر عهده بانک است. میزان استفاده از اشخاص ثالث معمولاً به مدل تجاری بانک بستگی دارد. بانک‌هایی که با تلفن یا اینترنت کار می‌کنند یا شعبه‌های فیزیکی کمتری دارند، تمایل دارند به اندازه بیشتری از خدمات اشخاص ثالث استفاده کنند. بانک‌ها ممکن است از اشخاص ثالث برای گسترش دادن پایگاه مشتریان، یا بهبود روند حمایت از مشتری و دسترسی کلی به خدمات بهره بگیرند.

۱۰. بانک هنگامی که از اشخاص ثالث استفاده می‌کند باید مطمئن شود که قراردادی کتبی وجود دارد که تعهدات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک را مطرح کرده و اینکه این وظایف چگونه توسط اشخاص ثالث باید اجرا شوند. در بعضی کشورها، روابط میان بانک‌ها و اشخاص ثالث مشمول مقررات است.

۱۱. همان طور که در بالا اشاره شد، بانک‌ها باید تفاوت میان استفاده از اشخاص ثالث به عنوان نماینده خود و اعتماد بر فرآیندهای احراز هویت و شناسایی کافی مشتری بانک دیگر را درک کنند. یک نماینده، معمولاً تحت قانون نمایندگی و وکالت، انشعاب قانونی از خود بانک به حساب می‌آید. زمانی که یک مشتری بانک یا مشتری احتمالی با نماینده بانک سروکار دارد، قانوناً با خود بانک کار می‌کند. بنابراین اشخاص ثالث متعهد هستند خط مشی‌ها و الزامات بانک در رابطه با احراز هویت و شناسایی کافی مشتری را برآورده کنند.

۱۲. در عمل، اشخاص ثالث باید تخصص‌های فنی لازم، دانش و آموزش کافی برای اعمال احراز هویت و شناسایی کافی مشتری بانک را داشته باشند. هنگامی که مدل‌های تجاری اشخاص ثالث بر مبنای کار کردن برای چندین بانک است، معمولاً تخصص‌های داخلی آنها گسترش می‌یابد. البته اینگونه نیست که اشخاص ثالث همیشه مشمول الزامات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باشند، هرچند که اغلب مشمول است. با این حال، خواه این گونه باشد یا خیر، اشخاص ثالث همیشه باید الزامات احراز هویت و شناسایی کافی مشتری بانکی که نمایندگی آن را برعهده دارد را برآورده کنند (الزامات بانک به نوبه خود مطابق با الزامات قانونی است).

۱۳. انواع اشخاص ثالثی که معمولاً توسط بانک‌ها برای ایفای تعهدات احراز هویت مشتریان‌شان مورد استفاده قرار می‌گیرند شامل کارگزاران حساب‌های خرد، کارگزاران رهنی و مشاوران حقوقی می‌باشند. اگر بانک اطمینان حاصل کند

الزامات لازم برای احراز هویت و شناسایی کافی مشتری توسط اشخاص ثالث انجام نشده است، کاهش ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم منتفی می شود.

۱۴. همان طور که اشاره شد، باید قرارداد یا موافقت نامه کتبی برای مستند کردن وظایف اشخاص ثالث وجود داشته باشد که شامل موارد زیر باشد:

- (الف) الزام احراز هویت و شناسایی کافی مشتری (شامل استعلام در مورد منبع وجوه و دارایی در صورت نیاز)؛
- (ب) حصول اطمینان از اینکه اگر مشتری شخصاً هنگام احراز هویت یا شناسایی کافی مشتری حضور دارد، اشخاص ثالث رویه‌های احراز هویت مشتری را که شامل بررسی اصل اسناد تشخیص هویت است - اگر طبق قوانین بانک مورد نیاز است - انجام دهند؛
- (پ) حصول اطمینان از اینکه وقتی مشتری هنگام احراز هویت حضور ندارد، اشخاص ثالث الزامات قابل اعمال و توصیه شده یا الزاماتی که توسط بانک برای شناسایی مشتری غیر حضوری ابلاغ شده را اجرا می کنند؛
- (ت) حصول اطمینان از اینکه اشخاص ثالث جنبه محرمانه ماندن اطلاعات مشتری را لحاظ می کنند.
۱۵. بانک هم باید:

(الف) مطمئن شود که اگر اشخاص ثالث مسئول احراز و یا شناسایی مالک ذینفع یا اشخاص دارای ریسک سیاسی هستند، این مسئولیت‌ها کتبی و مستند شوند.

(ب) مطمئن شود که اشخاص ثالث اطلاعات احراز هویت مشتری را در بازه زمانی خواسته شده به بانک می دهند.

(پ) به شکل متناوب و نظام مند، کیفیت اطلاعات مشتری که توسط اشخاص ثالث گردآوری و مستند شده را برای حصول اطمینان از اینکه الزامات بانک را برآورده می سازند، بازبینی یا حسابرسی کند.

(ت) نمونه‌هایی که بانک قصور اشخاص ثالث از اجرای وظایفش طبق قرارداد تلقی می کند را به وضوح مشخص کرده و فرآیندی را برای اجرای اقدامات موثر مانند تمام کردن رابطه - در واکنش به قصور شناسایی شده - در نظر بگیرد.

۱۶. بانک باید تمام اطلاعات مرتبط را به موقع از اشخاص ثالث دریافت کرده و مطمئن شود که این اطلاعات کامل هستند و در سوابق مشتری در بانک - به شکل به روز رسانی شده - نگهداری میشوند.

۱۷. قراردادهایی که با اشخاص ثالث بسته می شوند باید بررسی و به روز رسانی شوند تا اطمینان حاصل شود که در قراردادها، کماکان وظیفه اشخاص ثالث مشخص شده و هرگونه تغییر در وظایف در قرارداد نیز منعکس می شود.

الف - ملاحظات عمومی در خصوص کارگزاری بانکی

۱. بر اساس واژه نامه گروه ویژه، کارگزاری بانکی عبارت است از ارائه خدمات بانکی توسط یک بانک (بانک کارگزار) به بانک دیگر (بانک درخواست کننده خدمات کارگزاری). (در این متن به اختصار، بانک درخواست کننده نامیده می شود: مترجم).

۲. حساب های کارگزاری که در سراسر دنیا استفاده می شوند، بانک های درخواست کننده را قادر به انجام فعالیت و ارائه خدماتی^{۶۹} می کنند که در غیر اینصورت نمی توانند مستقیماً (به خاطر عدم وجود شبکه بین المللی) ارائه دهند. حساب های کارگزاری که باید به آنها توجه ویژه کرد، شامل ارائه خدمات در حوزه های قضایی می شوند که بانک درخواست کننده در آنها حضور فیزیکی ندارد.

۳. بانک کارگزار تراکنش هایی را برای مشتریان بانک درخواست کننده انجام داده یا پردازش می کند. بانک کارگزار معمولاً رابطه تجاری مستقیمی با مشتری های بانک متقاضی که ممکن است فرد، شرکت یا شرکت های خدمات مالی باشند؛ ندارد. مشتری بانک کارگزار، بانک درخواست کننده است.

۴. به دلیل ساختار این فعالیت و اطلاعات محدود در مورد ماهیت و اهداف تراکنش های اصلی، بانک های کارگزاری ممکن است در معرض ریسک پولشویی یا تأمین مالی تروریست قرار بگیرند.

ب - ارزیابی ریسک پولشویی و تأمین مالی تروریسم در کارگزاری بانکی - جمع آوری اطلاعات

۵. بانک هایی که فعالیت های کارگزاری بانکی انجام می دهند، باید ارزیابی مناسبی از ریسک های پولشویی و تأمین مالی تروریسم مرتبط با فعالیت های کارگزاری بانکی انجام داده و متعاقباً اقدامات لازم برای شناسایی کافی مشتری را به عمل آورند.

۶. بانک های کارگزار باید اطلاعات کافی - در ابتدای برقراری رابطه و پس از ایجاد رابطه و بصورت مداوم - در مورد بانک های درخواست کننده جمع آوری کنند تا ماهیت تجارت آن بانک را کاملاً شناخته و به شکل درست، ریسک های پولشویی و تأمین مالی تروریسم را به صورت مستمر ارزیابی کنند.

۶۸- در "دستورالعمل لزوم رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در روابط کارگزاری و شناسایی بانک های پوستره ای" مصوب "شورای عالی مبارزه با پولشویی" به این موضوع پرداخته شده است.

۶۹- مانند "مدیریت وجوه نقد (مثلاً حساب های که بهره پرداخت می کنند و به ارزهای مختلفی هستند)، حواله های بین المللی، تسویه چک، حساب های کارگزاری مورد استفاده مستقیم اشخاص ثالث و خدمات ارزی" که در واژه نامه گروه ویژه به آنها اشاره شده است.

۷. عواملی که بانک کارگزار باید مد نظر قرار دهد شامل موارد زیر می‌شود:

الف) حوزه قضایی که بانک درخواست کننده در آن قرار دارد؛

ب) گروهی که بانک درخواست کننده متعلق به آن است و حوزه قضایی که شعب و واحدهای تابعه گروه در آن واقع هستند؛

پ) اطلاعات در مورد مدیریت و مالکیت بانک متقاضی (مخصوصاً وجود مالکان ذینفع یا اشخاص دارای ریسک سیاسی)، شهرت^{۷۰}، فعالیت‌های تجاری اصلی، مشتریان و مکان آن‌ها؛

ت) هدف از خدمات ارائه شده به بانک درخواست کننده؛

ث) فعالیت بانک شامل بازارهای هدف و پایگاه مشتری؛

ج) شرایط و کیفیت مقررات و نظارت بانکی در کشور بانک درخواست کننده (مخصوصاً قوانین مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم)؛

چ) رویه‌ها و سیاست‌های جلوگیری و شناسایی پولشویی در بانک درخواست کننده شامل اقدامات آن بانک برای شناسایی کافی مشتریان؛

ح) توانایی احراز هویت نهادهای اشخاص ثالث که مجاز به استفاده از خدمات بانک‌های کارگزار هستند؛

خ) استفاده احتمالی از حساب توسط سایر بانک‌های درخواست کننده در یک رابطه کارگزاری بانکی آشیانه‌ای^{۷۱}.

۸. اطلاعات مورد نیاز در مورد خط مشی‌ها و رویه‌های مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم ممکن است از طریق پرسش‌نامه‌ای که توسط بانک درخواست کننده تکمیل شده یا بر اساس اطلاعات عمومی موجود ارائه شده توسط وی، به دست آید (مانند اطلاعات مالی یا هر اطلاعات نظارتی الزامی دیگر).

پ- الزامات شناسایی کافی مشتری

۹. اگر بانک کارگزار در شناسایی رابطه کارگزاری بانکی کوتاهی کند، ممکن است وجوهی را نگهداری یا منتقل کند که به فعالیت‌های غیرقانونی مربوط بوده است.

۷۰- شهرت ممکن است شامل اقدامات یا تحریم‌های مدنی، اجرایی یا کیفری (جریمه، تذکر و ...) باشد که توسط دادگاه یا مقامات نظارتی اتخاذ شده باشند.
۷۱- کارگزاری بانکی آشیانه‌ای بدین معنا است که تعدادی "بانک درخواست کننده" از طریق رابطه‌شان با "بانک درخواست کننده اصلی" از خدمات "بانک کارگزار" برای انجام تراکنش و دسترسی به سایر خدمات مالی بهره‌مند می‌شوند.

۱۰. تمام روابط کارگزاری بانکی باید مشمول میزان مناسبی از شناسایی کافی مشتری باشد. بانکها نباید فرآیند شناسایی کافی مشتری را "کاغذ بازی" تلقی کنند، بلکه آن را ارزیابی واقعی ریسک پولشویی به حساب بیاورند. جمع‌آوری اطلاعات باید در صورت لزوم پس از ملاقات با مدیریت بانک درخواست کننده، مأمور تطبیق، ناظران، واحد اطلاعات مالی و دیگر نهادهای مرتبط دولتی نهایی شود.

۱۱. اطلاعات مربوط به شناسایی مشتری باید به طور منظم مطابق با رویکرد مبتنی بر ریسک، بررسی و به روز رسانی شود. این اطلاعات باید برای به روز رسانی فرآیند ارزیابی ریسک بانک مورد استفاده قرار گیرد.

ت- پذیرش مشتری

۱۲. تصمیم برای پذیرش (و ادامه دادن) یک رابطه کارگزاری بانکی باید توسط مقامات ارشد بانک کارگزار تأیید شود.

۱۳. گزارش ارزیابی های متقابل^{۷۲*} و بیانیه‌های گروه ویژه درباره حوزه‌های قضایی شناسایی شده که یا مشمول اقدامات متقابل قرار گرفته‌اند یا نارسایی‌های استراتژیک مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم دارند، اطلاعات مفیدی را در اختیار بانک قرار می‌دهد. گزارش‌های ارزیابی متقابل که توسط نهادهای منطقه‌ای گروه ویژه تهیه می‌شوند نیز ممکن است چنین اطلاعاتی را در اختیار بانک قرار دهند. بانکها می‌توانند هرگونه اطلاعات عمومی اعلام شده از سوی مقامات ملی ذی صلاح را نیز مورد استفاده قرار دهند. این نکته که کشوری مشمول اقدامات محدود کننده است، مخصوصاً اگر محدودیت‌ها در زمینه ارائه خدمات کارگزاری بانکی باشد، باید مدنظر قرار گرفته شود. بانکهای کارگزار باید هنگام ایجاد یا ادامه رابطه با بانکهای درخواست کننده که در حوزه‌های قضایی هستند که استانداردهای ناقص مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم دارند یا در زمینه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم "غیر همکار" شناخته شده‌اند، توجه خاصی از خود نشان دهند.

۱۴. بانکهای کارگزار باید از ورود یا ادامه رابطه کارگزاری با بانکی که در حوزه قضایی فعال است که در آن حضور فیزیکی ندارد و وابسته به یک گروه مالی قاعده مند نیست (یعنی بانکهای پوستره ای)^{۷۳*} ممانعت کنند.

ث- پایش مستمر

۱۵. بانک کارگزار باید سیاست‌ها و رویه‌هایی در اختیار داشته باشد که بتواند هر فعالیتی که با اهداف خدمات ارائه شده به بانک درخواست کننده هماهنگی ندارد و یا خلاف تعهداتی است که بین کارگزار و آن بانک وجود دارد را شناسایی کند.

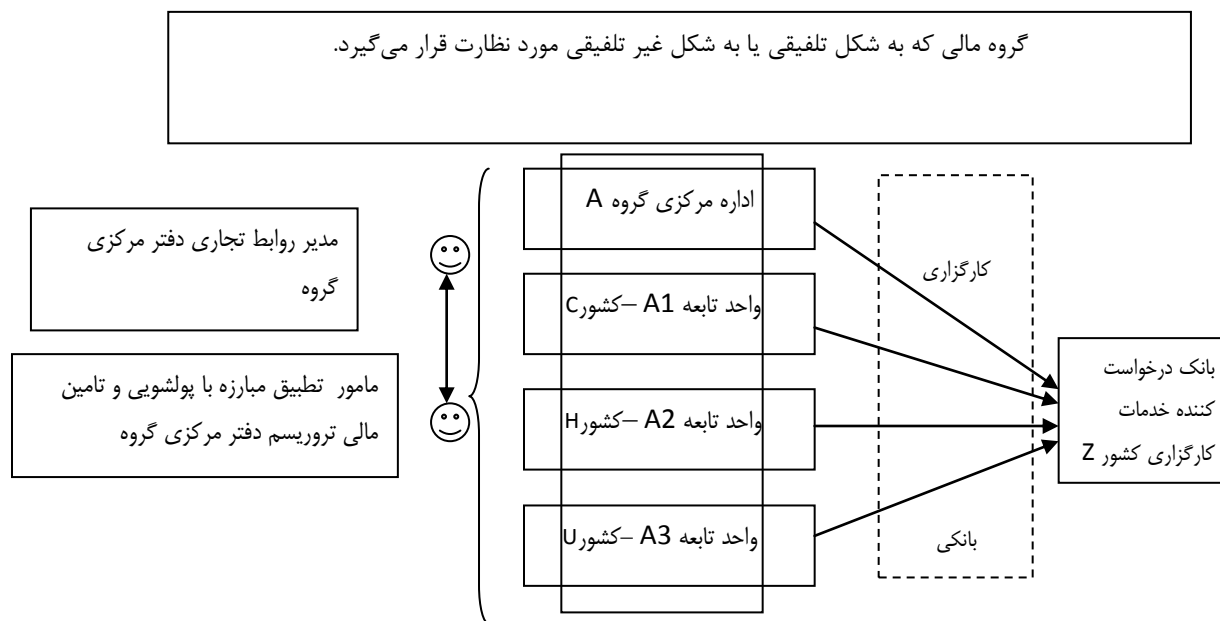
۷۲- اعضای گروه ویژه به صورت متقابل دیگر اعضای گروه را از نظر اجرای استانداردها مورد ارزیابی قرار می‌دهند و نتایج آن را منتشر می‌کنند.
۷۳- به دستورالعمل لزوم رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در روابط کارگزاری و شناسایی بانک‌های پوستره ای مصوب شورای عالی مبارزه با پولشویی مراجعه نمایید.

۱۶. اگر بانک کارگزار تصمیم بگیرد که اجازه بدهد حساب‌های کارگزاری وی توسط اشخاص ثالثی برای انجام تجارت از طرف آن‌ها مورد استفاده قرار بگیرد (حساب‌های کارگزاری مورد استفاده مستقیم اشخاص ثالث)*^{۷۴} باید نظارت بیشتری بر این فعالیت‌ها، براساس ریسک‌های خاصی که حاکم بر آن است، انجام دهد. باید برای بانک کارگزار محرز شود که بانک درخواست کننده، فرآیند شناسایی کافی را در مورد مشتریانی که دسترسی مستقیم به حساب‌های بانک کارگزار دارند، انجام داده و آن بانک می‌تواند اطلاعات مربوط به شناسایی کافی مشتریان را در صورت درخواست بانک کارگزار به او ارائه دهد.

۱۷. مدیریت ارشد باید به طور منظم از روابط کارگزاری بانکی با ریسک بالا و نحوه نظارت بر آنها مطلع شود.

ج- ملاحظات در سطح گروه و ملاحظات برون مرزی

۱۸. اگر بانک درخواست کننده، با چند نهاد مختلف متعلق به یک گروه روابط کارگزاری بانکی داشته باشد^{۷۵} (مورد ۱)، اداره مرکزی گروه باید توجه خاصی به این موضوع داشته باشد که ارزیابی ریسک انجام شده توسط نهادهای مختلف با خط مشی ارزیابی ریسک گروه هماهنگ باشد. اداره مرکزی گروه، بخصوص در صورتی که رابطه پریسک باشد، باید در زمینه نظارت بر رابطه با بانک درخواست کننده روابط کارگزاری هماهنگی ایجاد کند و مطمئن شود که ساز و کار تبادل اطلاعات کافی درون گروه وجود دارد.

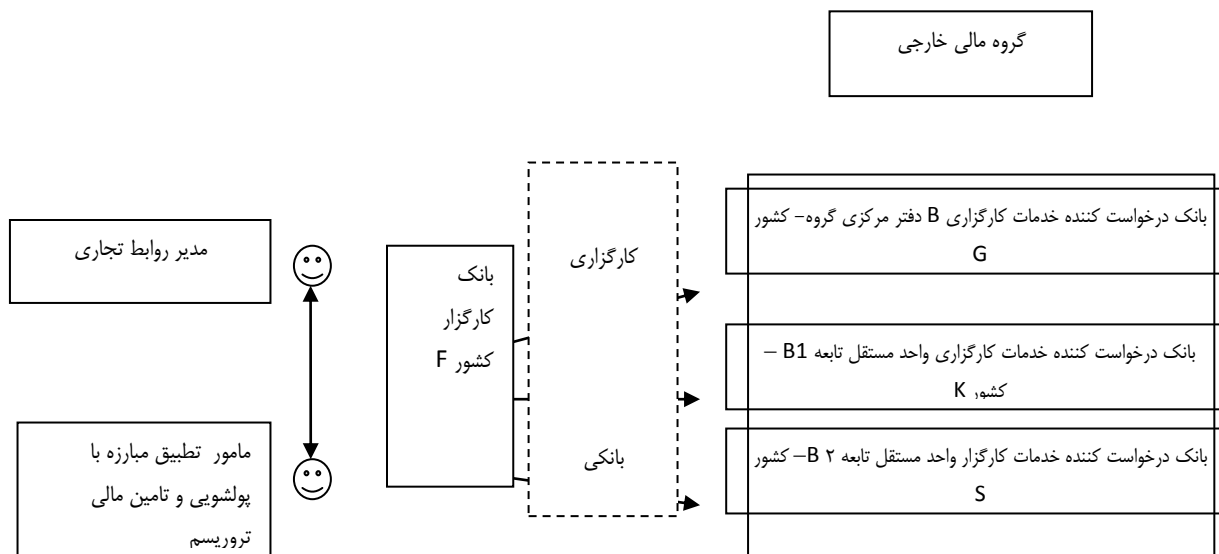
*^{۷۴} - Payable-through accounts.

^{۷۵} - هر نهاد، یک خدمات کارگزاری بانکی در کشور مقصد ارائه می‌دهد.

مورد ۱-

۱۹. اگر یک بانک کارگزار با چند نهاد که در چندین کشور مختلف قرار داشته و متعلق به یک گروه هستند، رابطه تجاری داشته باشد (مورد ۲)، باید این مسئله که این نهادها متعلق به یک گروه هستند را در نظر بگیرد. همچنین بانک کارگزار باید ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم را که هر رابطه تجاری ایجاد می کند نیز ارزیابی کند.

مورد ۲-

ج- مدیریت ریسک

۲۰. بانک برای مدیریت روابط کارگزاری بانکی باید رویه‌های خاصی داشته باشد. روابط تجاری باید طی قراردادهای کتبی که به وضوح نقش و وظایف شرکای بانکی را تصریح می کند، رسمی شوند.

۲۱. مدیریت ارشد نیز باید از وظایف و نقش خدمات و بخش های مختلف بانک، که با فعالیت های کارگزاری بانکی در ارتباط هستند، آگاه باشد (که از جمله عبارتند از: زمینه های کاری، ماموران تطبیق (شامل مامور ارشد مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم یا مامور گروه) حسابرسی و غیره).

۲۲. حوزه های حسابرسی داخلی و تطبیق یک بانک، مسئولیت های^{۷۶} مهمی در ارزیابی و حصول اطمینان از انطباق با رویه های مرتبط با فعالیت های کارگزاری بانکی دارند. کنترل های داخلی باید شامل اقدامات بعمل آمده برای شناسایی بانک های درخواست کننده، جمع آوری اطلاعات، فرآیند ارزیابی ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم و نظارت مستمر بر روابط کارگزاری بانکی باشد.

۷۶- به "کارکرد حسابرسی داخلی در بانکها"، چاپ ژوئن ۲۰۱۲ و اصل اساسی ۲۶ در مورد کنترل داخلی و حسابرسی در "اصول اساسی برای نظارت بانکی موثر"، چاپ سپتامبر ۲۰۱۲، مراجعه کنید.

پیوست سه: فهرست توصیه‌های مرتبط گروه ویژه اقدام مالی

توصیه‌های جدید گروه ویژه (به علاوه یادداشت‌های تفسیری آنها)

توصیه ۱. ارزیابی ریسک‌ها و اتخاذ رویکرد مبتنی بر ریسک

توصیه ۲. همکاری و هماهنگی ملی

توصیه ۹. قوانین ناظر بر رازداری مؤسسات مالی

توصیه ۱۰. شناسایی کافی مشتری

توصیه ۱۱. نگهداری سوابق

توصیه ۱۲. اشخاص دارای ریسک سیاسی

توصیه ۱۳. کارگزاری بانکی

توصیه ۱۵. فن‌آوری‌های جدید

توصیه ۱۶. نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه

توصیه ۱۷. اتکا به اقدامات اشخاص ثالث

توصیه ۱۸. کنترل‌های داخلی و شعب و واحدهای تابعه

توصیه ۲۰. گزارش معاملات مشکوک

توصیه ۲۶. وضع مقررات و اعمال نظارت بر مؤسسات مالی

توصیه ۴۰. همکاری بین‌المللی

ماخذ:

Sound management of risks related to money laundering and financing of terrorism, Basel Committee on Banking Supervision, January 2014.

استفاده از مطالب این مجموعه با ذکر ماخذ بلامانع است.